

Hiiumaa valla seekordsel beebipäeval osales 13 peret. Kohale tulnud ütlesid, et olusid arvestades nad soovisid pidulikule vastuvõtule tulla. Foto: Tuuli Tammla

Beebid kohtusid Kõrgessaares

Novembri alguses kogunesid Kõrgessaare vaba aja keskusesse 2020 esimesel poolaastal sündinud piskikesed vallakodanikud ja nende vanemad. Kutsed saadeti 32 Hiiumaa poisile-tüdrukule.

Vallavalitsusel on traditsioon kutsuda noored vallakodanikud koos vanematega valla-

vanema vastuvõtule. Beebipäeva avasõnad ja tervitused lausub valla lastekaitsepet-

sialist Mari-Liis Leivalt, uusi vallakodanikke tervitas Kõrgessaare osavalla vanem Üllar Laid ning seejärel kõlasid Vigri lasteaia laste lood õpetaja Liilja Karmi juhendusel. Aitäh teile!

Vallavanem Hergo Tasuja

andis vanematele roosiõie, lapse nime ja Hiiumaa valla vapi-ga hõbelusika ning raamatu „Pisike puu“.

Soovime teile, Andrei, Roosi Miia, Liz Kristiin, Keiro Jarek, Friida, Johanna, Mai, Salme, Jaan Lennart, Sanne, Iiris,

Dominik, Saara, Hariet, Emma-Mia, Karmo, Ada, Liselotte, Brita, Heleena, Saara, Aaren, Sander Johan, Emili, Robert Benjamin, Leon, Lilian, Chris, Kaur Herman, Keili, Mattias ja Sebastian, toredat kasvamist ja muretut lapsepõlve!

SÜNDINUD UUED VALLAKODANIKUD

Riko Mattias Rappu
Solon Koppel
Kleron Lepik
Elias Saks

Õnnitleme vanemaid!

Kaasava eelarve hääletustulemused selgunud

Selgunud on 2021. aasta kaasava eelarve hääletustulemused.

Emmaste osavallas anti kokku 137 häält, paremusjärjestus:

1. Keskuse männikuse avaliku laste mänguväljaku rajamine – 9800 eurot, 72 häält
2. Põhikooli aula valgustuse ajakohastamine – 2184 eurot, 32 häält
3. Mänguväljaku rajamine kooli juurde – 10 000 eurot, 27 häält
4. Nimelised tänupingid Emmaste endistele vallavanematele – 6000 eurot, kuus häält

Käina osavald – 105 häält, paremusjärjestus:

1. Kassari kabeli uued ukse – 5040 eurot, 81 häält
2. Selja maahaigla asukoha väärikas tähistamine – 1580 eurot, 24 häält

Kõrgessaare osavald – 331 häält, paremusjärjestus:

1. Puski kiriku katuse osalise restaureerimise projekti omaosalus – 10 000 eurot, 223 häält
2. Väikelaste mängulinnak Vigri lasteaia õuele – 7563,60 eurot, 67 häält
3. Jõeranna vana silla uus elu – 5217,60 eurot, 41 häält

Kärdla osavald – 472 häält, paremusjärjestus:

1. Kärdla rannapromenaadi heakorrastamine – 6000 eurot, 118 häält
2. Hausma tee supluskoha parendamine – 10 000 eurot, 102 häält

3. Talisuplusvõimaluse loomine Kärdla sadama akvatooriumisse – 2660 eurot, 98 häält
4. Välisvärvi käsitööseksi Meistrite majale – 1678 eurot, 58 häält
5. Mängude maja väliskorvpalli väljaku tribüün ja piirdevõrkaed – 5000 eurot, 57 häält
6. Väli lauatennise laud Seikluspargi kõrval, sadamasse ja parki – 6450 eurot, 39 häält

Pühalepa osavald – 154 häält, paremusjärjestus:

1. Suuremõisa mänguväljak – 9959 eurot, 80 häält
2. Püramiid-ronimisvõrk Palade põhikooli juurde – 7320 eurot, 37 häält
3. Palade väljõusaal – 9936 eurot, 37 häält

Hääletajaid oli kokku 628, kes andsid 1199 häält.

Kaasavat eelarvet rakendatakse osavallapõhiselt ja iga osavalla osa suurus on 10 000 eurot. Esimesena saavad võimaluse oma mõtte elu viia igas osavallas enim hääli saanud ideed. Kui võiduprojekti maksumus jääb alla 10 000 euro, pakutakse rahastust ka järgmisele ideele, kuid eeldusega, et osavalla summa ei lähe üle 10 000 euro.

Hiiumaa valla kaasava eelarve on ellu kutsutud avalikult kasutatava investeeringu tegemiseks või ürituse korraldamiseks Hiiumaa elanike ettepanekute alusel.

Elanikel on võimalus kaasa rääkida, kuidas kasutada valla eelarvest 50 000 eurot nii, et see teeks heameelt ning oleks kasulik võimalikult paljudele elanikele.

Hajaasustuse programm tuleb taas

ÜLLAR LAID
Kõrgessaare osavalla vanem

2021. aastal avaneb taas hajaasustuse programm, millega on võimalik saada rahalist toetust vee- ja kanalisatsioonitöödeks, juurdepääsuteede remondiks ja autonoomse elektrivarustatuse ehituseks.

Viimastel aastatel on toetatud keskmiselt viiekümne majapidamise ringis ning enamik nendest on soovinud ehitada vee- ja kanalisatsioonisüsteemi.

Maksimaalne toetus majapidamisele on 6500 eurot. Toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 67 protsenti.

Omafinantseering on vähemalt 33 protsenti. Kõik täpsemad tingimused on kirjas Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Hiiumaa valla kodulehel.

Programmi eesmärk on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning aidata seeläbi kaasa elanike arvu püsimisele maapiirkondades.

Tingimused

- Taotleja alaline elukoht on taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist hajaasustusega maapiirkonnas asuv majapidamine. Alaline elukoht on elukoht, kus isik veedab enamiku oma igapäevasest puhke- ja uneajast. Kodust eemal õppiva õpilase ja üliõpilase puhul loetakse alaliseks elukohaks tema leibkonna alaline elukoht.
- Taotleja elukoht on rahvastikuregistri andmete kohaselt katkematult taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist majapidamine, millele projektiga toetust taotletakse.
- Taotlejal ei tohi olla riiklike maksude võlga, välja arvatud juhul, kui see on ajatatud.
- Projektil võib olla ka kaastaotleja(id). Kaastaotlejale kehtivad samad tingimused, mis taotlejalegi.
- Taotluse esitamise päeval peab eelmise toetuse kasutamise aruanne olema kohaliku omavalitsuse poolt kinnitatud.
- Projekti ajalise kestuse arvestus algab toetuslepingu sõlmimisest ning projekti elluviimine peab olema lõppenud 31. oktoobriks 2022.
- Toetust on võimalik taotleda kohalikust omavalitsusest, kes pakuvad taotlejale ka vajalikku infot meetme tingimuste kohta.

Levinumad probleemid ja kitsaskohad

Majapidamises on vähe püsielanikke. Kuna hindamisel on üks kriteeriume elanike arv, siis ühe elanikuga majapidamised jäävad tihti joone alla. Siin peab muidugi aru saama ka programmi suunast – toetus ongi mõeldud neile, kes pidevalt elavad selles majapidamises, kuhu toetust küsitakse. Kui seda kriteeriumi poleks, siis kuluks toetus tõenäoliselt paljus suvekodudele. Seetõttu ei piisa vaid pelgalt sissekirjutusest, kuid see on kõige esimene kontrollitav kriteerium. Tihti selgub kontrollimise käigus, et eluaseme elanikud ei tea, kes sinna on sisse kirjutatud ja kes mitte.

Ligipääsutee toetamisel peab arvestama, et kui tee läbib võõraid kinnistuid, on vajalik notariaalne servituut (selle saab teha ka pärast positiivset otsust), ning tee peab välja viima avalikult kasutatavale tee. Palju on probleeme, et prügiauto ei saa kinnistule, kuna puudub vastav tee. Julgustan koostöös teid rajama.

Kanalisatsioonisüsteemi puhul joonistuvad välja peamiselt kaks probleemi. Kui kinnistu on väike, on immutusalale raske asukohta leida, kuna 50 meetri raadiusse jääb enda või naabri joogiveekaev. Siin on lahenduseks peamiselt süsteemi valik – saab paigaldada biopuhasti. Biopuhasti sobib ka nõrgalt kaitsitud või kaitsmata põhjaveega aladel.

Toetust ei anta majapidamisele sama tegevuse jaoks mitu korda. Näiteks kui majapidamine on saanud viimase viie aasta jooksul toetust puurkaevu rajamiseks ja nüüd küsib filtersüsteemi jaoks, siis seda ei saa, kuna need kuuluvad sama tegevuse alla (majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamine).

2021. aastal kavandab Hiiumaa vallavalitsus senise 70 000 euro asemel 100 000 omavalitsuse osaluseks. Ka riik kavatseb oma osa veidi suurendada, mis tähendab, et tuleval aastal saavad mitmed majapidamised oma probleemid lahendatud.

Valla eelarvest makstavad toetused

Valla eelarvest makstavaid sotsiaaltoetusi on üldjuhul õigus taotleda inimesel, kelle elukoht rahvastikuregistri järgi on Hiiumaa vallas.

Sotsiaaltoetuse saamiseks esitab taotleja või tema esindaja vallavalitsusele vormikohase avalduse ja vajaduse korral lisadokumendid, et välja selgitada abi saamise õigus.

Toetused jagunevad sissetulekust sõltuvateks ja sissetulekust mittesõltuvateks toetusteks.

Sissetulekust sõltumatud toetused

Sissetulekust sõltumatuid sotsiaaltoetusi makstakse kindlatele sihtrühmadele.

Sünnitoetust makstakse lapse sünni korral 200 eurot, kui üks vanem on Hiiumaa valla elanik olnud vähemalt kuus kuud enne lapse sündi.

Täiendavat lapsetoetust makstakse lapse üheaastaseks saamisel 200 eurot ja kaheaastaseks saamisel 200 eurot.

Koduse lapse toetust makstakse 1,5–3-aastase lapse eest, kui lapse seaduslik esindaja on esitanud teeninduspiirkonna lasteaeda lapsele koht saamise avalduse ning vallavalitsusel ei ole pakuda kohta teeninduspiirkonnas lasteaias või osutada lapsehoiuteenust.

Esimesse klassi astuja toetust makstakse vanemale, kelle laps astub esimesse klassi valla koolis või mujal asuvas erivajadusega laste õppeasutuses. Toetuse suurus on 130 eurot.

Eaka sünnipäevatoetust makstakse 70., 75., 80., 85., 90. ja iga järgneva sünnipäeva puhul. Toetuse suurus 25 eurot. Lisaks toetusele külastatakse eakalt tähtpäeval lilled ja õnnitluskaardiga.

Hooldajatoetused. Puudega inimesel hinnatakse hooldusvajadust ja selgitatakse välja hooldaja vajalikkus. Hooldaja määratakse puudega inimesele, kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi oma õiguste teostamiseks ja igapäevaelu toiminguteks. Hooldajaks ei saa olla raske või sügava puudega inimene.

- Raske puudega täisealise inimese hooldajale – 25 eurot.
- Sügava puudega täisealise inimese hooldajale – 40 eurot.

- Raske ja sügava puudega lapse hooldajale – 40 eurot. Makstakse 3–18-aastase lapse hooldamise eest, kui lapse hooldamist ei saa tagada sotsiaal- ja haridusteenustega või muu abi osutamiseks.
- Hoolduspere toetus – 375 eurot. Toetust makstakse hoolduspere viibiva lapse hooldamise ning ülalpidamis- ja isiklike kulude katteks hoolduspere vanemale, kellega on sõlmitud hoolduspeleping.

Sissetulekust sõltuvad toetused

Sissetulekust sõltuvat toetust saab taotleda, kui taotleja või tema perekonna kõigi liikmete eelmise kuu netosissetulekust jääb peale eluasemekulude tasumist ühe inimese kohta kätte vähem kui kahekordne kehtestatud riiklik toimetulekupiir (2020. aastal 300 eurot).

Ühekordset toetust makstakse erakorralise eluasemekulu osaliseks hüvitamiseks, õnnetusjuhtumi, tulekahju või veekahjustuse likvideerimisega seotud kulu osaliseks hüvitamiseks või muu põhjendatud kulu hüvitamiseks.

Huvitegevuse toetust makstakse lapsevanemale toimetulekuraskustes pere lapse huvikooli õppemaksu või huviringi tasu tasumiseks.

Tervisetootust makstakse toimetulekuraskuses inimesele: prillide, retseptiravimite ostmiseks, abivahendi ostmiseks või laenutamiseks, haigla voodipäeva eest tasumiseks, mähkmete jt hooldusvahendite ostmiseks, ravikindlustuse ta isikule esmaseks arstiaabiks ja uuringuks.

Sõidutoetust on õigus saada raske või sügava puudega inimesel, toimetulekuraskuses inimesel haridus-, meditsiini- või rehabilitatsiooniasutusse või riiklikule erihooldekandele teenusele sõiduks vaid juhul, kui põhjendatud juhul ei ole võimalik saada vallavalitsuse osutatavat transporditeenust.

Hooldekodutoetust makstakse hooldekodu kulu osaliseks tasumiseks ülalpidamis-

RIIKLIKUD TOETUSED

- **Matusetoetuse** suurus on 250 eurot. Toetust on õigus taotleda matusel korraldajal, kui lahkunu elukoht rahvastikuregistris oli Hiiumaa vald.
- **Toimetulekutoetus** on riigi rahaline abi puuduses inimestele. Toimetulekutoetust maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest. Riiklik toimetulekutoetus on rahaline toetus üksile elavale inimesele või perele, kelle kuu netosissetulek jääb pärast eluasemekulude tasumist alla Eesti valitsuse kehtestatud toimetulekupiiri. 2020. aasta riiklik toimetulekupiir on 150 eurot esimese või ainsa leibkonnaliikme kohta ja iga järgmise täisealise perekonnaliikme kohta 120 eurot. Alaealise lapse toimetulekupiir on 180 eurot. See on summa, mis pärast eluasemekulude katmist peab inimesele kätte jääma muude kulutuste jaoks. Toimetulekutoetuse saajal, kelle kõik perekonnaliikmed on alaealsed, on õigus saada koos toimetulekutoetusega lisaks sotsiaaltoetust 15 eurot, mida maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest.
- **Raske ja sügava puudega lapse toetus** on riigieelarvest raske või sügava puudega lastele abi osutamiseks eraldatud toetus:
  - raske puudega lapsele aastast 256 eurot 2020. aastal;
  - sügava puudega lapsele aastast 1182 eurot 2020. aastal.Toetust makstakse raske ja sügava puudega lapse vanemale kuni selle kalendriaasta lõpuni, kui laps saab 18-aastaseks. Toetust makstakse kuludokumentide esitamisel, kui kasutatud on teenuseid sellest loetelust:
  - lapsehoiuteenus;
  - isikliku abistaja või tugiisiku teenus;
  - psühholoogiteenus;
  - logopeediteenus;
  - transporditeenus haridus-, ravi- või rehabilitatsiooniasutusse,
  - eluruumide kohandamine, mis on vajalik lapse erivajaduse tõttu;
  - abivahendite lisarahastamine;
  - rehabilitatsiooniteenuse lisarahastamine;
  - laagrituusikute rahastamine;
  - teraapiad;
  - muud teenused või toetused, mis soodustavad raske ja sügava puudega lapse ja tema perekonna toimetulekut ning aitavad vähendada perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevaid lisavajadusi.

kohustusega inimesele, kes ei ole suuteline oma tervisliku seisundi, töötuse või toimetulekuraskuse tõttu täies mahus katma hoolekandeesutuses üldhooldekoduteenust saava inimese ülalpidamisega seotud igakuist kohamaksu. Hooldekodutoetuse arvestamisel võetakse perekonnas sissetulekute arvutamisel arvesse ka taotlejast eraldi elava perekonnaliikme sissetulekut juhul, kui viimane on perekonnaseaduse järgi kohustatud üleval pidama toetuse taotlejat või taotleja ülalpidamisel olevat inimest. Põhjalik ülevaade õigusaktidest on leitav valla veebile-

helt vald.hiiumaa.ee ja lisaks annavad infot sotsiaaltoetuste kohta osavaldade sotsiaaltööspetsialistid.

Hiiumaa valla sotsiaaltoetuste taotlemine, arvestamine, määramine ja maksamine on reguleeritud Hiiumaa vallavolikogu 23. augusti 2018 määrusega nr 30 “Sotsiaalteenuste osutamise ja sotsiaaltoetuste maksmise kord”. Hiiumaa valla sotsiaaltoetuste määrad on kehtestatud Hiiumaa vallavalitsuse 19. septembri 2018 määrusega nr 8 “Sotsiaalteenuse ja -toetuse suuruse ning koduleenuse pakettide kehtestamine”.

Ohtlike jäätmete projekt oli väga menukas

Vallavalitsus kogus sügisel elanikelt ohtlike, sealhulgas asbesti sisaldavaid jäätmeid.

Eeldatav kokku kogutavate ohtlike jäätmete kogus oli ligikaudu 65 tonni, millest 50 tonni moodustavad asbestijäätmed, st eterniiti. Kuna Hiiumaal ei ole

eterniiti varem ühegi projekti toel kokku kogutud, oli huvi mõistagi väga suur. Pooleteise tunniga sai eelregistreerimisel täis see eterniidi kogus, mis oli plaanitud kokku koguda.

Septembri ja oktoobri jooksul koguti Hiiumaal 71,16 tonni jäätmeid, millest 60,9 tonni oli eterniiti. Eterniidi kogus läks

kavandatud 50 tonnist küll üle, kuna see oli eeldatav kogus ja täpsem kogus selgus hilisemal kaalumisel.

Kokku tõi asbestijäätmeid eelregistreerimise alusel ära 42 inimest neljast osavallast. Üksikogused olid väga erinevad, sest sel korral ühe isiku kohta koguse piirangut ei olnud.

Väljaspool projekti võeti eterniiti vastu ka Kärdlas, kus osavalla rahastusel koguti kokku 10,2 tonni eterniiti. Projekti rahastusel sai ohtlike jäätmeid koguda ainult maapiirkondadest.

Kuna eelregistreerimisel tuli ilmsiks, et vana eterniiti soovitakse väga palju ära tuua, siis

võimalust mööda vallavalitsus jätkab seda, kuid kogused jäävad piiratuks.

Siinkohal tuleb meelde, et jäätmeid ja samuti vana eterniiti võtab vastu Hiiumaa jäätmejaam.

Muid ohtlike jäätmeid koguti Hiiumaa elanikelt kokku 6,75 tonni. Lisaks võeti projekti-

väliselt vastu ka 3,5 tonni elektroonikajäätmeid.

Hiiumaa vallavalitsus tänab Keskkonnainvesteeringute Keskust, mille ringmajanduse programmist sai vallavalitsuse projekt „Ohtlike jäätmete, sealhulgas asbestijäätmete kogumine ja käitlemine Hiiumaa elanikkonnalt“ toetust.

Spordikeskuse nurgakivi. Foto: Kärölyn Kivistik

Hiumaa spordikeskus sai nurgakivi

Novembri keskel pandi Hiumaa spordikeskusele sümbolne nurgakivi ja juba aasta pärast saavad hiidlased trennida nüüdisaegses spordihoones.

Hiumaa vallavanem Hergo Tasuja ütles, et spordikeskuse puhul on olulised mitu mõõdet: „See on maakonna spordikeskus, mis annab sportimisele ning sportlastele uue kvaliteetivse taseme. Teisalt on oluline, et nii mahuka investeeringu puhul on olemas nii kogukonna kui volikogu poliitilise tasandi üksmeelne toetus.“

Tasuja rõõmustas, et hiidlaste visa ja pikaajaline selgitustöö on vilja kandnud ning nii eelmine kui ka praegune Eesti valitsus on projektile öla alla pannud. „See tähendab, et meil on kindlustunne ja saame spordikeskuse lõpuni välja ehitada. Sealhulgas õuealad,“ lisas ta.

Spordikeskuse ehitaja OÜ Ehitus5ECO projektijuht Margo

Padar tõdes, et sportimine tulevases spordihoones käib täie hooga: „Praegu higistavad platsil ehitajad, aga järgmise aasta sügisest on see võimalik ka kõigil Hiumaa inimestel.“

Padari sõnul on OÜ-l Ehitus5ECO hea meel kaasa aidata Hiumaal sportimisvõimaluste parandamisele. „Loodame, et tulevikus võtavad selle maja omaks kõik saare elanikud ja külalised ning siit saavad tuule tiibadesse uued Nabid ja Saued,“ ütles Padar.

Spordikeskuse arhitektuurse ja maastikuarhitektuurse lahenduse saamiseks korraldati 2018. aastal Hiumaa spordikeskuse ja ümbritseva väliruumi arhitektuurivõistlus. Võitjaks osutus arhitektibüroo Molumba võistlustööga „Mardikas“.

„Hiumaa vald on silma paistnud avalike arhitektuurivõistlustega, mida on väike omavalitsuse kohta viimasel ajal märkimisväärselt palju toimunud. See näitab, et vallavalitsus hoolib ehitatud keskkon-

na kvaliteedist ja seeläbi oma inimeste elukvaliteedist,“ ütles Hiumaa spordikeskuse arhitektuurikonkursi žürii liige arhitekt Katrin Koov.

Koov leidis, et spordihoonet ei pea olema anonüümne odav hall, vaid väärrib aktiivse sihtkohana samamoodi head arhitektuuri nagu keskvaljak või koolimaja, rikastades igapäevaelu ja aidates kaasa Kärda identiteedi tugevdamisele.

„Hiumaa spordikeskus on suur! Ühelt küljelt võib nii öelda hoone ja lähiümbruse maastabi kohta, teisalt on tunda ka suurt ootusärevust ja loota positiivset mõju kohalikule kogukonnale ja Eesti spordile,“ rääkis Johan Tali arhitektuuribüroost Molumba.

Spordikeskus on üks tähtsamaid kogukonnanahoneid, mis toetab tervislikku ja liikuvat elustiili. Hiumaa spordikeskuse teevad eriliseks selle mitmekülgsed võimalused, mis ei piirdu ainult sporditingimuste pakkumisega.

Uus kolmekorruselise, osali-

selt maa sisse jääv keskus, mille juures on ka võimalused väljas sportida, rajatakse Kärddlasse aadressile Põllu 27.

Järgmiseks suveks valmib pallimängude saal koos kergejõustikualaga, sh 60 m jooksurada, rühmatreeningute saalid, jõusaal ja tennisehall, kus saab ka sulgpalli mängida, samuti noortekeskus, riietus- ja abiruumid ning ööbimisvõimalus.

Samuti ehitatakse välja väljalad: vaba aja veetmise alad ning spordiväljakud, haljastus ja parkla. Spordikeskuse juurde kerkib ka täismõõdetes kunstmurukattega jalgpalliväljak.

Spordikeskuse projekti eestvedaja on Hiumaa valla arenguosaakond. Spordikeskust hakkab haldama Hiumaa Sport.

Hiumaa spordikeskuse ehitus läheb maksma pea 10 miljonit eurot, millest viis miljonit on otsene riigi toetus ning lisaks majanduse elavdamise meetmest 1,2 miljonit, mille omavalitsus suunas spordikeskuse ehituseks.

Kärda keskvaljaku ümberehitus valmis

Novembris avati pidulikult Kärda keskvaljak. Ehitustööd lõppesid tegelikult juba oktoobris ning uus keskvaljak on hästi vastu võetud – see on täitnud oma eesmärgi ja toonud inimesed taas Kärda linnasüdamesse.

Hiumaa vallavanema Hergo Tasuja sõnul ei hooma me ilmselt veel täpselt, milliseks uuenenud keskvaljaku roll ja tähtsus kujuneb: „Kuni esimese maailmasõjani oli linna sõlm-punkt kalevivabriku ümbrus ja Vabrikuväljak. Seal alates on linna kese lõuna poole liikunud. Sinna, kus on keskvaljak.“

Tasuja tõdes, et sel sajandil on Kärda märgatavalt kasvanud, ning linnas on taas uhke merevärav. Mõju avaldavad kerkiv spordikeskus ja tervisekeskus.

„Juba on näha, et uus linnasüda toob keskvaljakule inimesed tagasi. See võiks olla eesmärk. Liita suured väravad ja objektid, olla ühendus- ja kokusaamise kohaks. Et keskval-

jak oleks ala, mis seob eraldi seisvad osad hästitoimivaks tervikuks,“ ütles Tasuja.

Kärda keskvaljaku töövõtja ASI Merko Ehitus juhatuse esimees Ivo Volkov tõdes, et tal on hea meel, et said aidata kaunil Kärddal veelgi kaunimaks saada. „Loodan, et uus keskvaljak kujuneb väärt tõmbekeskuseks, kus inimestel on mugav kohtuda ja hea aega veeta. Kui linnasüda läheb korda kogukonnale, jõuab see peatselt ka teiste südamesse,“ rääkis Volkov. Ta soovitas oma järgmise aasta suvereesid kindlasti Kärddasse plaanida.

„Hea avaliku ruumi“ programmi juht arhitekt Kalle Vellevoog leidis, et arhitektuuri võistluse peamine eesmärk oli vahetada Kärda keskvaljakul autod jalakäijate vastu. „Endine lahendus, kus väljaku asemel laiutas ebamäärane liikluspind, ei kutsunud jalakäijaid ja kergliiklejaid seda kasutama, väljak ei toiminud enam keske kohtumispaijana,“ tõdes Vellevoog.

Ajalooliselt on väljak kujunenud kuue tee ristumiskohast, siia moodustub telg: sadam – vana vabriku väljak – keskval-

jak. „See ruum oli vaja ellu äratada ja loogiliselt tööle panna. Kärda keskvaljaku uue lahendusega sooviti võimendada ka kohaliku ettevõtlust, lisaks lahendada turuga seonduvat. Väljakuäärne hoonestus võiks tulevikus olla tihedam ja väljakuäärsetesse majadesse võiks tulla rohkem äritegevust,“ rääkis Vellevoog.

Kärda keskvaljak on jagatud mitmeks eriilmeliseks osaks. Märgatavalt paranesid kergliiklejate ja jalakäijate võimalused. Parklad asuvad põhjaosas, lisaks Hiumaa kaubamaja ees. Keskel asub neljast paviljonist ja kahest müügiletist koosnev puidust pergola, mis pakub varju tuule ja vihma eest.

Paviljonide sisemusse jääb hooajaliseks tegevuseks mõeldud õu. Rajati lipuväljak ning selle juurde purskkaev ja lipumastid, mille ääres paiknevad istumiskohad. Keskvaljaku lõunaosa moodustab valdavalt pehmete katenditega ja haljastatud park, kus leidub mänguvahendeid erinevatele vanuserühmadele, piknikukohti, eriliselis istumiskohti.

2014. aastal lükkasid Eesti arhitektide liit ja Eesti vabariik 100 korraldustoimkond ühiselt käima missiooniprojekt „Hea avalik ruum“. Toonane Hiuma vallavalitsus ja arhitektide liit kuulutasid üheks esimestest Eestis jaanuaris 2015 välja Kärda keskvaljaku ja linnaruumi arhitektuurivõistluse. 12 laekunud tööst tunnistati parimaks ideekavand „KÄRRDAL“, mille autorid on Oskar Ivarsson, Charlotte Sellbrandt, Martin Allik, Andreas Lyckefors, Johan Olsson arhitektuuribüroost MARELD landskapsarkitekt AB koostöös arhitektuuri-bürooga Bornstein Lyckefors.

Kärda keskvaljaku rekonstrueerimine algas 2019. aasta hilissügisel ja tööd valmisid tänavu oktoobris. Ehitaja oli ASI Merko Ehitus Eesti. Omani-kujärelevalvet tegi OÜ Tarindiprof.

Projekt maksis 1 860 000 eurot, millest toetus Euroopa regionaalarengu fondi vahenditest piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme kaudu on 1 580 000 eurot.

Tohvri juurdeehitus toob hooldekodusse 15 lisakohta. Foto: Liina Siniveer

Saarlased alustasid Tohvri hooldekodu juurdeehitust

Oktoobri lõpus algasid Tohvri hooldekodu ehitustööd. Pärast juurdeehitise valmimist lisandub hooldekodusse 15 kohta, praegu on 53 kohta. Lisaks luuakse

juurde ka kuus uut töökohata. Ehitustööde lõpptähtaeg on 1. oktoober 2021. Projekti kogumaksumus on 784 400 eurot ja töid teeb OÜ Ösel Projekt.

Kohalikud teed on raskeveokitele suletud

Alates 1. detsembrist sulgeb vallavalitsus kohalikud teed üle 3,5 tonni teljekoormusega veokitele. Erandinakorras on vedu lubatud vedaja taotluse ja garantiikirja alusel Hiuma vallavalitsuse väljaantud eriloaga. Eriloaga sätestatakse vedaja kohustus pärast

veo lõppemist taastada teekatte vähemalt enne loa saamist fikseeritud seisukorda.

Loa saab taotleda kohalikust osavallast või e-posti teel valitsus@hiumaa.ee. Veo eriloa taotluse blanketi leiab valla veebilehelt. Piirangud lõppevad 15. aprillil 2021.

Hiumaa vald müüs Spordi 8 kinnistu

Novembris müüs Hiuma vald Spordi 8 kinnistu 400 000 euro eest Hiuma Tarbijate Ühistule. Varem asus kinnistul kardirada.

Endise kardiraja asukohale kerkib uus kaubanduskes-

kus, mis peaks valmima järgmiseks suveks.

Müügitehingust saadud summa eest rajab Käina osavald kaubanduskeskuse ja Padarimäe vahelisele alale uue kardiraja.

Kärda keskvaljaku avamisele, lipuväljakule oli kogunenud sadakond inimest. Foto: Kärölyn Kivistik

Külas Emmaste ettevõtetel

Oktoobri lõpus jätkas vallavalitsuse ja arenduskeskuse esindus Hiiumaa ettevõtete külastamist, et uurida Hiiumaa ettevõtjate vajadusi ja saada väärtuslikku tagasisidet avaliku sektori tööle.

Emmastes tegutseva perearsti Kai Lauteri nimistus on 995 patsienti ja ta on tegutsenud 1997. aastast. Emmaste elanikel on perearstiga vedanud – üldiselt pääsevad nad vastuvõtule juba samal päeval. Kai sõnul on need väikese kohta võlud.

Perearst jätkas patsientide konsulteerimist telefonitsi ka kevadise eriolukorra ajal ja praegu ei kurdeta terviseprobleeme, mis oleks kevadise olukorra tõttu ravita jäänud. Pigem on Kai sõnul märgata vaimse tervise probleemide kasvu just nooremate patsientide seas. „On ka füüsilisi vaevusi, mis tegelikult tingitud hoopis psüühilistest hädadest,“ tõdes ta.

Perearsti nimistus on tegelikult patsiente ka mujalt Eestist. On näiteks neid, kes saarelt ära kolunud ja pole soovinnud perearsti muuta. Samuti võtab ta oma nimistusse uu-

Külas Emmaste perearstil
Foto: Kärölyn Kivistik

Muku tare asub Emmastes, Alexela tanklaga kõrvuti. Foto: Kärölyn Kivistik

si patsiente olenemata asukohast.

Kai on rahul oma tööruumidega, neis on näiteks eraldi ruumid beebidega vastuvõtule tulijatele, et ema ja laps saaks end mugavalt tunda ning nende kokkupuude teiste patsientidega oleks minimaalne. Emmaste perearstiga samas hoonetes tegutseb ka hambaarst ning apteek. Üks ruum on veel vaba ja ootab uut üürilist.

Tankla müük on kasvanud

Emmaste tanklas, mis on praegu ainus Asi Alexela Oil operaator Hiiumaal, võttis külalisi vastu selle juhataja Harri Hiis. Tema ülesanne on klientidega suhelda, logistikal silma peal hoida ning hoolitseta selle eest, et kütte tanklast otsa ei saaks.

Alexela Emmaste automaattanklast saab osta bensini 98 ja diislikütust. Kohalikud talunikud tellivad ettevõttelt eri-

märgisega kütet. Tankla on piirkonnale väga oluline, sest näiteks ainult muruniiduki kütte pärast pole tarvis enam sõita Käinasse, kus varem asus lähim tankla.

Harri sõnul tuleb tankla Emmastes toime. „Suvel on müük suurem kui talvel,“ tõdes ta. Tankla juhataja märkis, et kütuse müük on kasvanud viie aastaga, mil Alexela on Emmastes tegutsenud.

Alexela avas koostöös Emmaste vallavalitsusega oma esimese tankla Hiiumaal Emmastes külas 2015 suvel. Esialgu sõlmiti ettevõttega lepingu viieks aastaks, sel suvel pikendati seda veel 2025. aastani.

Alexela Oil AS kuulub Alexela Gruppi ning on Eesti kõige suurem ja ühtlasi ka vanim tanklakett.

Muku Tare pakub laia valikut

Emmastes populaarset söögikohta Muku Tare peab ette-

võtte M&T ECC. Muku Tare on ühtlasi ainus aasta läbi avatud toitlustusasutus Hiiumaa lõunaotsas ning pälvis selle eest aasta alguses ka valla tänukirja. Külalisi võttis vastu ettevõtte juhataja liige Terje Martinson.

Muku Tare peamised kliendid on Terje sõnul kohalikud elanikud. Oma ettevõttele ta reklaami ei tee. Terje lisas, et ainus reklaam on see, mis levib suust suhu, ning sellest piisab.

Muku Taresse mahub korraga sööma 11 inimest. Menüüst leiab kolm-neliste eri sorti hamburgerit ja kaheksa-ühedeks praadi. Suviti on söögikohas kliente rohkem, talviti on olukord rahulikum. Terje lisas, et üldiselt käib rohkem rahvast nädalavahetustel ja öhtuti. Muku Tare oli avatud ka kevadise eriolukorra ajal, mil müüdi sööki kaasa.

Muku Tare avati novembris 2009. aastal.

Jäätmevedu sügistalvisel perioodil

Ilmad on muutunud sügisele kohaselt vihaseks ning seetõttu on paljud väiksemad avalikud ja kinnistusesed teed muutunud pehmeks ja libedaks. Selliste teede kandevõime ja seisukord ei võimalda enam tihti peale prügiautol tavapärase kohas ringi keerata või seda üldse kasutada.

Raske jäätmeveok võib neil teedel kergesti kinni jääda või tee seisukorda veel halvendada. Sellest pole huvitatud jäätmevedaja ning veelgi vähem need, kes nendel teedel iga päev liiguvad, ning teede omanikud.

Palume kõiki, kelle tavapärane jäätmemahuti juurde viiva tee seisukord on selline, et sügistalvisel ajal ei pääse veok konteineri vahetusse lähedusse, anda sellest ASi Eesti Keskkonnateenused teada ja leppida kokku konteinerile uus, sobiv asukoht. Hinnake konteineri uut väljapakutud asukohta, et

oleks täiesti kindel, et prügiauto pääseb sellele probleemidele ligi. Piisavalt varajane ja täpne infovahetus konteineri võimaliku uue asukoha üle hoiab ära hilisemad arusaamatused ja väldib tühisõite.

Lisaks konteineri juurdepääsu tagamisele on kliendil kohustus konteineri tähistada. Konteineril peab selgelt ja nähtavalt olema märgitud lepingu sõlmija nimi või kinnistu aadress, et autojuht saaks olla täiesti kindel, kelle konteinerit ta tühjendab. Eriti tähtis on konteinerid selgelt tähistada praegusel ajal, kui päevavalgust jätkub ainult lühikeseks ajaks ja sageli vähendavad nähtavust veelgi udu ja vihm. Konteineri märgistamiseks vajalikke kleepse saate soovi korral tellida, kui annate oma soovist teada ASi Eesti Keskkonnateenused klienditeenindusele e-posti või telefoni teel.

Kuhu visata kasutatud kaitsemaskid?

Ajal, mil peame seisma silmitsi koroonaviirusega ning ennast selle eest kaitsma, on Hiiumaal väga palju kaitsemaski eeskujulikult kandvaid inimesi. Mask vähendab riski, et nakkusekandja annab viiruse edasi teistele ja kaitseb ka maskikandjat ennast, kui tal veel viirust ei ole. Kuidas aga käia ümber maskiga, mida me enam ei kasuta?

Tavatarbimises olevad ühekordsed maskid on segaolmejäätmeks ja need tuleb panna olmeprügi hulka. Tervishoiuasutustes käideldakse maske kui meditsiinijäätmeid.

Kindlasti ei tohiks kaitsemask sattuda kanalisatsiooni. Kui aga kaitsemask sinna satub, on väga suur oht, et tekib ummistus. Hiiumaal on juba ette tulnud olukordi, kus kaitsemaskid on kanalisatsioonisüsteemi ummistanud.

Kasutatud kaitsemaski kohta on segaolmejätmete konteineris. Juhul kui maski on kandnud koroonaviiruse kandja, tasub ettevaatuse mõttes oma jäätmed panna eraldi kilekotti, see sulgeda ja visata samuti segaolmejätmete hulka.

Soovitame kasutada nii palju kui vähegi võimalik korduskasutatavaid maske, mida saab pärast desinfitseerimist või pesemist mitu korda uuesti ette panna. Selliselt säästetakse keskkonda ühekordsete maskidega kaasnevast jäätmete tekimisest. Ka viiruse leviku olukorras ei tasu unustada jäätmetekke vältimise võimalusi.

Ka maski kandes tuleb lisaks täita kõiki teisi ohutusmeetmeid: pesta käsi ja hoida teiste inimestega vahet.

Hoolime endist ja kaaslastest!

MASKI KASUTAMISE MEELESPEA

- Ära viska mingil juhul maski ega ka teisi vees mitte lagunevaid materjale kanalisatsioonisüsteemi.
- Ära jaga oma maski kellegi teisega.
- Väljasta kaitsemaskide sattumist loodusesse.
- Viska kasutatud kaitsemask segaolmejätmete konteinerisse.
- Eelista korduskasutatavat maski.

Inimene kogukonna heaks: Silva Jõemaa püüab kogu aeg midagi uut õppida

Jätkame uut artiklite sarja, kus tutvustame Hiiumaa avaliku sektori töötajaid ja nende tööd.

Silva Jõemaa on Hiiumaa arenduskeskuse raamatupidaja ja suur osa tema tööst puudutab finantsarvestust. „Teen finantsisti tööd, panen eelarve kokku ja vaatan iga kuu selle täitmist,“ ütles Silva. Ta lisas veel, et arenduskeskusel on palju arendusprojekte ning tema ülesanne on jälgida, et nende aruanded saaks õige ajaks esitatud. „Teen projekti-juhtidele eeltöö ära maksedokumentide koondamise ja lepingute ettevalmistamisega,“ selgitas ta.

Koolitused loovad kapitali

Silval on veel igasuguseid väiksemaid ülesandeid. Ta on enda peale võtnud arenduskeskuse kommerts-koolituste korraldamise. „Suuremalt jaolt on meil koolitused osalejatele tasuta ja projektidest rahastatud, aga ettevõtjatele olen teinud just raamatupidamise, majandus-

aasta aruande ja maksusüsteemi koolitusi,“ rääkis ta. Silva on organiseerinud ka inglise keele koolitusi algajatele.

Praegu on Silval käsil mentorklubi korraldamine ettevõtetele, mis on tegutsenud kuni kolm aastat. „Olen kokku pannud programmi ja otsinud koolitajad. Nüüd on vaja leida need, keda koolitada – Hiiumaal on küllaltki raske piisaval hulgal huvilisi kokku saada,“ lausus Silva.

Ta leiab, et kui koolitus on tasuta, tuleks seda vastu võtta nii palju kui võimalik: „See on ju kapital, millega edasi liikuda.“ Silva üritab ka ise kogu aeg uusi asju õppida.

Leiab töös alati huvitavat

„Veel üks, millega tegelen, on Tuuru maja. Kui miski vajab korrastamist, on minu ülesanne otsida teenusepakkuja, kes tööd ära teeb,“ märkis Silva. Tema sõnul oli majaga varem tööd rohkem, aga kuna nüüd asub majas ka sotsiaalkeskus, siis nemad toimetavad suurema osaga hoonest ise.

Silvia Jõemaa
Foto: Kärölyn Kivistik

Oma suurimaks väljakutseks peab ta seda, et arenduskeskuse toimiks ja aitaks Hiiumaa arengut edasi.

Silva on Tuuru majas, kus varem asus SA Tuuru, nüüd aga Hiiumaa arenduskeskus, töötanud juba 22 aastat. Silva sõnul võib ju mõelda, et ta on rutiinset raamatupida-

mistööd nii kaua teinud, aga ta leiab oma töös alati midagi uut ja huvitavat.

„Mõned sõbrannad on öelnud, et nii hea oleks kodus pensionil olla, aga mina küll ei tahaks kodus olla – tahaksin kuskile kuuluda nii kaua, kui saab,“ leidis Silva. Ta lisas, et kodus võib ju mõne päeva olla, aga kogu aeg küll mitte.

Vaba aeg kulub aiale

Viimased 15 aastat, mil Silva on elanud oma majas, kulub tal suurem osa vabast ajast aiale. „Ma ei ole iluaiaanduse inime, mulle meeldib kasvata da asju,“ rääkis ta. Silva on kodus istutanud palju puid ning talle meeldib näha, kui ploomid ja õunad valmivad.

„Mulle meeldib veel lugeda ja filme vaadata, aga tegelikult ei jätkugi aega kõigele selleks, mida teha sooviks,“ nentis Silva.

Lisaks armastab ta väga looduses käia. Silva arvab, et Hiiumaa mitmekesine loodus on üks väga hea põhjus, miks üldse Hiiumaal elada.

Ära toida linnarebaseid!

Viimasel ajal on taas probleemiks saanud rebased tiheasustusalal. Üldjuhul rebased linnas probleeme ei tekita. Nad on lihtsalt sattunud elama linna või linna serva ning tegutsesid pigem öhtuhämaruses või suisa öösel. Probleemiks muutub linnas aga rebane, kes on muutunud julgeks, harjunud inimestega ja oskab oodata toidupalukesi. Kui inimene sekkub metsloomade ellu teda toites, harjub metsloom sellega kergesti ja saab üsnä pea aru, et tal ei ole vaja ise toidu otsimiseks suurt vaeva näha.

Kui loom ei ole just hädas ja on terve, ei peaks inimene tema ellu sekkuma. Kärkla linna on oma elupaigaks valinud mit-

meid rebaseid, kes siin väga julgelt ka toimetavad. Ei ole harvad juhused, kus rebane järgneb ratturile lootuses süüa saada. On olnud ka mitu juhtumit, kus rebane on konflikti sattunud kellegi lemmikuga, kes on tulnud oma peremehega jalutuskäigule.

Paneme kõigile südamele, et ärge toitke rebaseid ega ka teisi metsloomi. Sellise käitumisega tekitab olukorra, kus seab iseennast ohtu, sest rebased kannavad endaga kaasas mitmeid inimesele eluohtlike haigusi. Eriti ohtlikud võivad olla sooleparasiidid, millega võivad nakatuda koerad ning haigust edasi kanda ka inimesele.

Käina koolile andsid ettevõtliku kooli tunnustusplaadi ja lipu üle Henri Reeder, Hergo Tasuja ja Liis Remmelg. Vastu võtsid Ermo Mäeots ja Urve Pärnamaa. Foto: Liina Siniveer

Käina koolile anti üle kvaliteedimärgis

Haridusprogramm „Ettevõtlik kool“ tunnustas Käina kooli ühena 17 koolist üle Eesti kvaliteedimärgisega Baastaseme Ettevõtlik Kool. Koolis tehti kevadel 2020 koostöös Hiiumaa arenduskeskusega ettevõtliku õppe enesehindamine, mille tulemuseks oli hinnang, et õppeasutus vastab ettevõtliku õppe kriteeriumidele kõigis olulistest koolielu valdkondades.

„Käina koolil on suur rõõm „Ettevõtliku kooli“ tunnustuse saamisest,“ ütles Käina kooli direktor Ermo Mäeots. „Mõistame, et see on alles tee algus ja innustus järgmiste tasemete püüdmiseks. Kindlasti kirjeldame ettevõtliku õppe eesmäärke ja tegevust ka oma uues arengukavas ning jätkame selle süsteemset edasiarendamist.“

Programmi maakondlik koordinaator Henri Reeder li-

sis, et Käina kooli tunnustus on tähtis tervele maakonnale, kuna nüüdseks on pooled Hiiumaa põhikoolid arvatud baastaseme vääriliseks. „Ettevõtlik eluhoiak on tänapäeva maailmas ülioluline ja selle arendamine lastes annab neile kaasa väärtuslikke oskusi, et elus hakkama saada,“ selgitas Reeder. „Lisaks on ettevõtliku õppe sisehindamine osutunud väärtuslikuks kvaliteedijuhtimise

tööriistaks paljudele Eesti koolidele ja hea meel on näha, kuidas ka Hiiumaa koolid sellest järjest enam kasu saavad. Loodame, et järgmise kolme aasta saame seda head abivahendit kasutada ka ülejäänud Hiiumaa koolides ning jõuda nii esimeseks maakonnaks, kus kõikidel koolidel on ettevõtliku õppe kvaliteedimärgis.“

Kooli hinnati kahes osas: esimene etapp oli õppeasutuse enesehindamine ja teises etapis nõustas kooli Hiiumaa arenduskeskus, seejärel teavitati tulemustest. Sama protsessi on läbinud ja tunnustuse saanud kolm Hiiumaa kooli, lisaks Käina koolile Kärkla põhikool (2018) ja Lauka põhikool (2019). Programmiga on liitu-

nud ka Palade põhikool, mille seisab sisehindamine veel ees. Esimese Hiiumaa koolina liitus programmiga Lauka põhikool 2017. aastal.

„Ettevõtlik kool“ on nüüdisaegse hariduse kvaliteedimärk, mis on põneva ja kaasava õppimise metoodika koondnimetus ning ühtlasi haridusprogramm, mis toob koolidesse ja lasteaedadesse rohkem iseseisvat ja ettevõtlikku hoiakut, arendab laste otsustusvõimet ja ärgitab tegutsemishimu. „Ettevõtliku kooli“ võrgustikku kuulub 124 kooli, neist 75-l on baastaseme, üheksal hõbetaseme ning ühel kuldase kvaliteedimärgis. Programmi koordineerivad maakondlikud arenduskeskused Euroopa sotsiaalfondi toel.

Hiiumaa ametikooli õpilased istutasid linnaparki puid-põõsaid

Hiiumaa ametikooli linnaaedniku eriala õpilased istutasid Kärkla linnaparki puid ja põõsaid. Õpilasi juhendas ja taimele sobivad kasvukohad valis välja maastikuarhitekt Kristiina Hellström.

Mõned näited tulevaste linnaaednike istutatud puudest-põõsastest: kirss-kontpuu, forsüütia, sirel, madalakasvuline aroonia ja lehis.

Kärkla osavald ja Hiiumaa ametikool sõlmisid aasta alguses Kärkla haljasala-

de planeerimise, rajamise, kujundamise ja hooldamise koostöökokkuleppe. Kaasatud on ametikooli floristi, maastikuehitaja, linnaaedniku õppekava juhtõpetajad ja õppijad.

Koostöö eesmärk on vahetada kogemusi ja ideid, anda Hiiumaa ametikooli õppijatele praktikavõimalusi ja siduda neid tihedamalt saare eluga ning aidata samal ajal Kärkla haljasalasid kaunimaks muuta.

Linnaaednikud pargis. Foto: Károlyn Kivistik

Emmaste lasteaia õuel valmis uus mängulinnak

Emmaste lasteaia hoovis on kasutusvalmis uus mängulinnak.

Kevadel kontrolliti Hiiumaa lasteaedade mänguväljakutel ohutust. Selgus, et Emmaste lasteaia endine, 14 aastat vana mängulinnak on vaja utiliseerida.

Emmaste lasteaia juhataja Liina Lepamaa sõnul mõtles osavald lasteaia kiirelt kaasa ja aitas raha leida ning juba augustis sõlmiti leping uue atraktsiooni soetamiseks.

Uus mängulinnak maksis 12 688 eurot ja tööd tegi OÜ Tommi Play.

Emmaste mänguväljak. Foto: Liina Lepamaa

Hiiumaa raamatukogude töötajate koolitused

KERLI VARRIK

Kärkla linnaraamatukogu arendusspetsialist-vanemraamatukoguhoidja

Hoolimata kevadisest koroonapandeemiast õnnestus Kärkla linnaraamatukogul suve hakul maakonna raamatukoguhoidjatele korraldada kolm koolitust: „Sõnumi kirjutamise ja efektiivse kõne koostamise nipid“, koolitaja tele- ja raadioajakirjanik Märt Treier; „Ajajuhtimine“, koolitaja edutreeneri Priit Kuuskme ja „Visioonipäev“, koolitaja Agnes Pulk. Nendest koolitustest lähemalt sai räägitud juuliku Hiiumaa Teatajas.

Koolitusprojekt jätkus sügisel. Septembris käisid raama-

Hiiumaa raamatukogutöötajad õppereisil Pärnus. Foto: Krista Visas

tukogutöötajad õppereisil, kus kahe päeva jooksul tegid tutvust Pärnumaa keskraamatu-

kogu, Lääne maakonna keskraamatukogu ja Haapsalu lasteraamatukoguga.

Pärnu keskraamatukogus võtsid külalisi vastu direktor Heinike Sinijärv ja turundusjuht Krista Visas. Visas tutvustas maja ja rääkis sealsest töökorraldusest. Avaras ja valgusküllases raamatukogus võis uudistada muu hulgas ka Saksa lugemissaali ja muusikaosakonda ning saime teada, mis tööd teevad nende lugemiskoerad Lex ja Chuck.

Teisel päeval suundusid raamatukogutöötajad Lääne maakonna keskraamatukogusse ning jõudsid külastada veel ka Haapsalu lasteraamatukogu, kus juhataja Jaanus Kõuts rääkis sealsest elust laste ja lasteraamatute keskel.

Õppereisi ajal peeti ka Hiiu-

maa raamatukogude valdkondliku arengukava 2021–2025 teemaline seminar, kus viimistleti juba varem koostatud arengukava.

Oktoobri lõpus käis kirjastaja Rene Tendermann raamatukoguhoidjatele rääkimas 2020. aasta trendidest kirjastamises ja ilukirjanduses. Raamatukoguhoidjad hoiavad oma igapäevases töös end pidevalt kursis uue ilmuva kirjandusega, et oskaksid kujundada kogusid, lähtudes trendidest ja lugejate soovidest. Tendermann rääkis, millised raamatud on tänavu trendiloojad, millise sisuga raamatuid eriti meelsasti loetakse ning millised on eri žanrite enim müüdud raamatud.

Selle aasta viimaseks koolituseks jäi psühholoog Iris Degtjovi „Stress ja enesejuhtimine“. Degtjov tutvustas erinevaid enesejuhtimisvõtteid, et pingetega toime tulla, selgitas ärevuse olemust ning tutvustas tunnetega toimetuleku võtteid. Koolituselt saime kaasa praktilisi ideid läbipõlemise ennetamiseks töökohal.

Rahastuse koolitusteks saime kultuuriministeeriumi raamatukogude arendamise programmist meie projektile „Hiiumaa raamatukogutöötajate koolitusprojekt“. Koolitused valiti raamatukoguhoidjate kutsestandardis ettenähtud kompetentside arendamiseks põhjal.

Rumeenia konsuli külaskäik Hiiumaale

Novembri keskel käis Hiiumaal Rumeenia konsul Ștefania Carmen Florea.

Konsuli visiidi esmane põhjus oli aukirja üleandmine tõlki ja Riina Jesminile. Jesmin on tõlkinud raamatuid peamiselt rumeenia keelest eesti keelde, aga ka vastupidi.

Lisaks arutas konsul Hiiumaa vallavanema Hergo Tasuja koostöövõimalusi Hiiumaa ja Rumeenia vahel.

Rumeenia konsulil oli aega tutvuda ka Hiiumaaga. Ta põikas läbi Suuremõisa lossist. Õie Laksberg tutvustas konsulile Hiiumaa toite ning visiidi lõpetas Ștefania Carmen Florea Kõpus.

Suur tänu meeldiva külaskäigu eest ja peatse kohtumiseni!

Hergo Tasuja, Riina Jesmin, Õie Laksberg ja Ștefania Carmen Florea. Foto: Károlyn Kivistik

Elamuskus Tuuletorn avati tänavu juunis. Foto: Argo Nurs

Tuuletorn pälvis Lääne-Eesti aasta parima turismiteo auhinna

Lääne-Eesti parimaks turismiteoks sai elamuskuse Tuuletorn avamine Hiiumaal Käinas. Kategooria teise koha pälvis Viirelaiu müügikampaania Lätis ning kolmanda koha Visit Saaremaa turunduskampaania „Postkaart Saaremaale“. Kandidaate oli kokku 28.

Konkursi korraldas MTÜ Lääne-Eesti Turism koostöös maakondlike turismiorganisatsioonidega. Aasta turismiteona tõsteti esile objekte, üritusi, ettevõtteid, võrgustikke või turundustegusid, mis või kes on eriliselt silma paistnud ajavahemikul septembrist 2019 augustini 2020.

Innovatsiooni ja juhtimise kursus Küprosel

KERLI VARRIK
Kärdla linnaraamatukogu arendusspetsialist-vanemraamatukoguhoidja

Suve lõpul avanes mul võimalus osaleda nädalasel Erasmus+ kursusel „Tulevased innovaatorid ja juhid“. Kursus toimus päikeselisel Küprosel Limassolis ja kestis 31. augustist 4. septembrini.

Kursuse eesmärk oli tutvustada osalejatele innovatsiooni ja juhtimise kontseptsiooni ning õpetamiseks vajalikke oskusi. Muu hulgas arutleti 21. sajandil eesseisvate ülesannete üle, mis on seotud õpetamise ja õppimisega, näiteks meeskonnatöö, spetsialiseerumine, risk ja loovus.

Omandatud teooriate kinistamiseks korraldati rühmatöödena praktilisi harjutusi. Näiteks üks osaleja ehitas etteantud esemetest lauale „majakese“ ning mina pidin seda minuti jooksul analüüsivalt vaatama ja meelde jätma selle konstruktsiooni nii, et suudaksin ise samasuguse ehitada. Selliseid harjutusi oli meil

mitmeid ja need panid nii loovalt mõtlema kui olid ka ühteaegu lõbusad.

Kursust juhendas inglase Angela Winstanley, kes on kogenud konsultant ja teenindusjuht. Osalejate hulgas olid peale minu kaks õpetajat Poolast, Slovakiast, Sloveeniast ja ka Küprosel.

Limassol on suuruselt Küprose teine linn, kus elab palju kohalikke ning on Lõuna-Küprose peamine sadama- ja tööstuslinn. Seal on rikkalikult restorane, kus saab kohalikku toitu proovida. Nii saigi õhtuti jalutada promenaadil, eimestada kohvikutes ja nautida vanalinna ilu. Minu Küprosel-käik jäi aasta kõige soojemale kuule, mil saabus rekord +40 kraadi.

Kursuse lõpuks omandasid osalejad juhtimise ja innovatsiooni mõisted, said teadmisi 21. sajandi õpetamise ja õppimise proovikividest ning meetoditest, et nendega toime tulla.

Tulin Küprosel tagasi värske ideede ja mõtetega, mida saan rakendada oma igapäevatoos raamatukogus.

Kerli Varrik tõi Küprosel toimunud koolituselt kaasa värskeid ideid. Foto: erakogu

Tähelepanu sügistalvises liikluses!

KATRE NÖMMERGA
piirkonnapolitseinik
Kärdla politseijaoskond

Märkamatu on kätte jõudnud aasta pimedaimad ja kõledaimad kuud. Nende kuudega kaasneb halb nähtavus ja muutlikud ilmaolud. Kuna ei tea, millega ilmataat meid järgmisena üllatab. On äärmiselt oluline, et jalakäijad, kes on liikluses kõige haavatavamad, teeksid ennast võimalikult nähtavaks.

Selleks on tänapäeval palju võimalusi. Kõige odavam elukindlustus on helkur. Helkur kinnitab alati oma paremale küljele, 50–80 cm kõrgusele maapinnast. Sel juhul oled autojuhile kõige paremini märgatav.

Üha rohkem on igapäevases liikluspildis näha, et kantakse helkurvesti. Helkurveste näevad sõidukijuhid juba kaugelt. Lisaks on mõistlik kanda heledaid riideid, mis paistavad pimeduses paremini silma kui tumedad. Kindlasti meenub igale autojuhile olukordi, kus jalakäija on pimedal ajal rietatud tumedatesse riietesse ja tal puudub helkur. Halvimal juhul võib selline olukord lõppeda jalakäijale kurvalt.

Jalgratturid peaksid enne liiklusesse minemist kontrollima, kas nende sõiduvahendil on küljes vajalikud helkurid ja tuled. Jalgrattal peab kindlasti olema ees valge ja taga punane helkur, pedaalide- ja kodarahelkurid. Halva nähtavusega ning pimedal ajal peab ees põlema valge ja taga punane tuli. Lapsevanemad, palun vaada-

ke üle ka oma laste jalgrataste seisukord!

Mootorsõidukijuhid peaksid kriitiliselt üle vaatama oma sõiduvahendi, et olla praeguseks aastaajaks ja selle muutlikkuseks valmis. Üle tuleks kontrollida mootorsõiduki esitulede seisukord, alustades sellest, et tuled oleksid puhtad ja korralikult reguleeritud. Valesi reguleeritud tuled võivad pimestada vastutulevaid sõidukijuhte. Kontrollimist vajavad ka esiklaasi kojamehed ja esiklaas. Kui nende seisukord on halb, puudub vajalik nähtavusulatus.

Üle ega ümber ei saa ka sõiduki talverehvidest. Talverehvide puhul on minimaalne lubatud mustri jääksügavus 3 mm. Probleemide ennetamiseks peaks rehvid välja vahetama juba siis, kui jääksügavus on 4 mm. Kui tavaliselt hakatakse rehvivahetusele mõtlema esimese lume saabudes, siis soovituslik on rehvivahetus ära teha enne ööpäevase temperatuuri langemist alla +7 °C. Lamellrehvidega on lubatud sõita aasta ringi, kuid naastrehve on lubatud kasutada 15. oktoobrist. Talverehvid on kohustuslikud 1. detsembrist.

Sõidukijuhil on talveperioodil mõistlik juba varakult arvestada pikema sõiduajaga, et jõuda turvaliselt sihtpunkti. Teel lubatud suurim sõidukiirus ei ole kohustuslik. Vajalik on hinnata tee- ja ilmaolusi, oma sõiduohust, hoida pikivahet ning arvestada pidurdustekonna pikenemisega.

Soovime kõigile ohutut liiklemist!

Hiiumaa vald sai lisarahastust

Oktoobri lõpus andis Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus teada, et Riigi Tugiteenuste Keskusel on võimalik pakkuda lisarahastust kuni 1,05 miljonit eurot seoses Tuuletorni projektiga. Hiiumaa vald vastavad taotlused esitas ja eelmisel nädalal Riigi Tugiteenuste Keskus rahuldas need.

Seega suurenes toetus Hiiumaa vallale 1 050 000 euro võrra ja valla omaosalus Tuuletorni projektis vähenes. Toetuse suurenemise arvelt vabaneb Hiiumaa vallal miljon eurot, mille kasutamise otsustab vallavolikogu.

„Praegu saab öelda, et kuigi saart on kevadise olukorra tõttu külastanud vähem inimesi kui mullu, on rohkem käidud külastuskeskustes, tuuletornides, Tuuletornis ja muuseumis. Tuuletorn on toetanud Hiiumaad tervikuna, tuues külastajaid ka mujale,“ tõdes Hiiumaa vallavanem Hergo Tasuja.

Põhjus, miks Tuuletorni kui turismiatraktsiooni rajamine ette võeti, oli nõudluse tugev hooajalisus. Hiiumaal puudus senini aasta läbi avatud ning

aktiivset tegevust ja atraktsioone pakkuv keskus ning see pärssis saare külastatavust väljaspool hooaega.

Tuuletorn on rajatud eesmärgiga kujundada sellest Lõuna-Hiiumaa suurim aastaringne turismimagneet, mis annab võimaluse Hiiumaa paremaks müügiks just sügisel-talvel, mil eraldiseisvad ja väiksed vaba aja teenuste pakkujad oma tegevuse on lõpetanud. Tuuletorn on juba praegu paljude saarele tulijate reisi põhjuseks, samuti rikastab see külastajate teekonda ja loodetavasti pikendab Hiiumaal viibimise aega vähemalt päeva võrra.

Elamuskus Tuuletorn on Hiiumaa ajalugu, elu ja loodust tutvustav ning aktiivset tegevust pakkuv turismiatraktsioon, mis on rajatud piirkonnade konkurentsivõime tugevdamise investeeringu toetusega. Toetuse andmise üldine eesmärk on kasvatada piirkonna majandusaktiivsust ja tööhõivet turismi valdkonnas, aga ka sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitootete ja -atraktsioonide ellu kutsumine.

**HIIUMAA
SOTSIAALKESKUS**

**Kõrgessaare
päevakeskuses**

Covid-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku ohu ja selle tõkestamise vajaduse tõttu jäävad ajutiselt ära päevakeskuses toimuv huvitegevus (tervisevõimlemine, seeniortants, kokkamine), ühisüritus ning väljasõit Käina ujulasse kuni uute korraldusteni.

- 7. detsembril alates kl 8.30 pediküüriteenus. Registreerimine Heli tel 5333 9472.
- 15. detsembril alates kl 8 juuksur. Registreerimine Sirje Vaku tel 463 1297; 5666 2317
- Kolmapäeviti ja reedeti kl 10–14 saab tervisemajas käia saunas, kehtib tunnihind 5 eurot. Leiliruum mahutab kuni kolm inimest. Eraldi saunaruum meestele ja naistele. Sauna kasutamiseks enne kindlasti kokku leppida Arturiga, tel 505 5732.

Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all, enne kokku leppida Innaga, tel 504 2292.

Tegevustoas

Koroonaviiruse leviku tõttu jäävad tegevustoas ära kõik ühisüritused, sh jõulupeod. Jõulusid tähistame väiksemates rühmades erinevate tegevustega.

Pargikodus

Koroonaviiruse tõttu on Pargikodus külastuskeeld. Lähedastega suhtleme telefoni või video vahendusel. Meie elanikud ei käi rahvarohketes kohtades ega üritustel. Jõulusid tähistame kodus isekeskis. Omasteholdajate jõuluüritust detsembris ei toimu. Suhtleme meili raili@sotsiaalkeskus.ee ja telefoni 5308 1035 teel.

Kõige ohutum on ilutulestikku üldse mitte teha. Ettevaatlik tuleb olla ka lahtise tulega. Foto: Arvet Mägi

Pürotehnika – ohtlik nauding

SANDRA NAHKUR
Lääne päästkeskuse ennetustöö büroo juhtivspetsialist

Kuigi lendu lastud ilutulestik võib olla kaunis vaatepilt, tasub mõelda alati ka sellele, et see jääkski positiivseks elamuseks. Pürotehnika oskamatuses kätes võib olla vägagi ohtlik ning tekitada korvamatuid tagajärgi nii inimestele, loomadele kui ka hoonetele.

Eelmise aasta lõpul said Põhja-Pärnumaa vallas käes plahvatanud vana ilutulestikuraketi tõttu viga kaks poissi. Mõlemad noored said käe- ja näotraumasid. Samal aastavahetusel sai Narvas ilutulestikuraketiga näo vigastusi 12aastane poiss. Kuid mitte ainult inimesed ei saa ilutulestiku tõttu vigastada. Mäletame ju kõik, kuidas eelmise aastavahetuse tähistamiseks lastud raketi tõttu süttis Nurmiko aianduskeskuse kasvuhoonete kompleks ning hävis ühe pere elutöö. Õnnetuste rida nende kolme ülalmainituga sugugi ei piirdu.

Kõige ohutum on ilutulestikku üldse mitte teha

Loomulikult on kõige ohutum ilutulestikku üldse mitte teha. Nii käitudes säästame loomi ja inimesi müra- ja saastusest ning hoiame kõige kindlamini ära tekkida võivaid õnnetusi. Kui aga siiski ilma ei saa, tuleb ilutulestikku teha kõiki ohutusnõudeid ja konkreetse toote kasutusjuhendit järgides. Ilutulestikurakett tuleb asetada lagedale väljale ning see kindalt toetada näiteks liiva või lumega. Läheduses ei tohi olla inimesi, autosid ega hoo-

neid. Rakette ei tohi lasta rõdult, aknast ega käest. Kortermaja rõdu või kitsuke hoov ei ole kindlasti ilutulestiku tegemise koht. Jälgida tuleb raketi lennusuunda, et see ei tabaks inimesi, katuseid või aknaid. Rakette ei tohi mingil juhul paigutada otsapiidi pudelisse – see võib ümber kukkuda ning rakett suuna hoopis inimeste poole võtta. Täiesti kindel on aga see, et ükski lendu lastud rakett ei jää kunagi taevasse, vaid tuleb sealt alati alla ja võib põhjustada tulekahjusid. Sellele tasub mõelda iga kord, kui ilutulestikku lasete.

Ilutulestik osta ainult sertifitseeritud müüjalt

Pürotehnikat tuleks osta ainult sertifitseeritud müüjalt ning alati kontrollida, et ostetud patarei või rakett ei oleks vigastatud. Kui ostetaval pürotehnikal on väliseid nähtavaid vigastusi, siis seda kindlasti kasutada ei tohi, vaid tuleb viia müügipunkti tagasi. Ootamatust kohast plahvatama hakkav patarei võib vigastada inimesi või süüdata läheduses asuvad hooned ning sõidukid. Ilutulestikku tehes peab peale süü-

tamist sellest võimalikult kiiresti eemalduma. Kui rakett juhuslikult ei aktiveeru, ei tohi mitte mingil juhul selle kohale kummardudes seda kontrollima minna. Soovitav on raketile läheneda alles 15 minutit pärast ebaõnnestunud süütamist ja võimaluse korral tuleks see panna veeanumasse. Ka kenasti tööle rakendunud ja end tühjaks lasknud patarei oleks mõistlik panna vette või lasta tal täielikult jahutada, sest igal aastal süttib nii mõnigi prügikast kuumast pürotehnikast. Kindlasti tuleb teha vahet signaalaraketil ja ilutulestikul – esimest tohib kasutada vaid ohuolukorras, mitte oma lõbus.

Pühade ajal ole ettevaatlik nii pürotehnika kui ka lahtise tulega

Statistilistel andmetel juhtub enamik õnnetusi vägijooki tarbinud täiskasvanud meestega, kuid viimastel aastatel on sagenenud pürotehnikast põhjustatud vigastused ka laste seas. See tõttu ärge lubage oma lapsi ja purjus sõpru rakette laskma. Lisaks pürotehnikale tuleb pühade ajal ettevaatlikult ringi käia ka lahtise tulega: küünlad, kaminatuli ja teised lahtise tule allikad tuleb enne kodunt lahkumist või magama minekut kustutada ning kontrollida, et pühade ajal täistuuridel töötavad elektriseadmed ei koormaks vooluvõrku üle. Ja kui pühade ajal vanavanemaile külla minnakse, võiks üle kontrollida nende suitsuandurid ning viia ahiküttega majadesse kingituseks vinguanuridki.

vembri 2020 korraldusega nr 630 otsustati algatada Hellamaa külas Huusi (katastritunnus 63901:003:2400, üldpind 2,44 ha, sihtotstarve maatulusmaa) kinnistu detailplaneering, mille eesmärk on jagada Huusi kinnistu kaheks elamukrundiks, määrata kruntidele ehitusõigus ja hoonestusala elamu ja abihoone rajamiseks. Detailplaneeringuga muudetakse Pühalepa valla keskosa üldplaneeringut, lubades Andro kinnistu osas määratud minimaalsest krundist (1,0 ha) väiksema elamukrundi moodustamist (u 0,97 ha). Detailplaneeringu avalik väljapanek on 1. detsembrist 30. detsembrini 2020 tööpäevadel tööajal Pühalepa vallamajas Tempa külas ja valla veebilehel. Detailplaneeringu eskiisi avalik arutelu toimub 7. jaanuaril 2021 kell 16 Pühalepa vallamajas. Lisainfo Mai Julge tel 463 6845, mai.julge@hiiumaa.ee. Hiiumaa vallavalitsuse 18. no-

TEATED

Sotsiaaltoetuste taotlemine

- 10. detsembril kl 11–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Viskoosas. Info: Pille Näksi, tel 5855 3736.
- 15. detsembril kl 10–12 sotsiaaltoetuste taotluste vastuvõtmine Suuremõisa raamatukogus. Info: Urme Soonvald, tel 463 6844, 521 0997.

Transporditeenus

Kärdla piirkonnas invabussi tellimine kohalikeks sõitudeks ja mandrisõidud rehabilitatsiooni- või meditsiinasutusesse eakatele ja puudega inimestele. Info: Pille Alevi, pille.alevi@hiiumaa.ee, tel 50 5 5746 või 46 360 94

Saun Kärdla sadamas

Kärdlas sadama saun 5. ja 19. detsembril kell 13–15 meestele, kell 15.30–18 naistele. Pileti hind on 2 eurot ja 30 senti.

Kuulmiskeskuse vastuvõtt

Kuulmiskeskuse vastuvõtt 5. detsembril Käinas Lootuse 2. Kaasa võtta abivahendi kaart ja/või saatekiri perearstilt/eriarstilt. Registreerimine tel 4622 883 või 5349 0389.

KONKURSS NOORE PERE KORTERITELE KÄINAS

Käina osavalla valitsus kuulutas välja konkursi kolmele noore pere korterile:

- Hiiu mnt 1c-2, üldpinnaga 40 m², baasüürihind 144 eurot,
- Hiiu mnt 1d-5, üldpinnaga 40 m², baasüürihind 156 eurot,
- Hiiu mnt 1d-3, üldpinnaga 50,2 m², baasüürihind 195,80.

Noorele perele kehtivad hinnasoodustused vastavalt tingimustele: www.riigiteataja.ee/akt/429012020008. Info tel 462 2883. Taotlused esitada Käina osavalla valitsusele hiljemalt 7. detsembril: kaina@hiiumaa.ee.

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

ARKADI KIRSS
KALEV TÄÄR
HELGA KÖSTER
AADE ERK
LEMBIT LÜHI

Kaastunne lähedastele

NÄITUSED

Hiiumaa muuseumi Pikas majas

„Suvehiidlane Alo Hoidre – pidev kunstipiiride nihutaja“

Alates 19. detsembrist on Pikas majas avatud kunstnik Alo Hoidre (1916–1993) näitus.

„Mõis muuseumis“

Sellel näitusel toob Hiiumaa muuseum rahvale näha just sellised esemed ja jutud, mille kohta on teada või vähemalt aimata seos mõisate ja mõisnikega. On mööblit ja tarberistu, on teenijatele tehtud kingitusi, on dokumente ja riidesemeid. Mõned õige haruldased ja erilaadsed.

Kassari muuseumimajas

Näitus „Elu saarel. Tuli, vesi, õhk, maa“

Näitus heidab pilgu hiidlaste elu argipäeva nähtustele ja sündmustele ning olulistele pöördepunkti-dele saare ajaloos läbi nelja ürgelemendi: tuli, vesi, õhk ja maa. Kõigile teadmishimulistele suurtele ja väikestele on avatud „4 elemendi õmbluskoda“, kus saab katsete käigus ise proovida ürgelementide (tuli, vesi, õhk, maa) toimimist erinevates olukordades. Nii saavad külastajad ennast „siduda, lõimida, ömmelda kokku“ Hiiumaa kui saarega ja meie püsinäitusega.

Kappide avahoidla

Varahoidlaks muudetud näituseruumis saab näha toidu- ehk piimakappe, seinakappe, pesu- ja tööriis-takappe, riide- ja puhvetkappe, aga ka kaalukappi, lasteaiakappi, kummutit ja krahvi öökappi.

Muuseumide lahtiolekuajad:

- Pikk maja avatud E–L kl 10–17.
- Kassari muuseumimaja avatud T–L kl 10–17.
- R. Tobiase majamuuseum ja Mihkli talumuuseum avatud ettetellimisel.

Lisainfo: 463 2091 või info@muuseum.hiiumaa.ee.

Kärdla kultuurikeskuses

- 1.–31. detsembrini Valdek Alberi raamatuillustatsioonide näitus. Avamine 1. detsembril kell 17.

Nelja Nurga galeriis

- Kuni 5. detsembrini Tiit Leito isikunäitus „Meri mõõdab maad“.
- Alates 11. detsembrist Hiiumaa loojate aastavahetuse näitusmüük.
- Galerii avatud talveperioodil R–L kl 11–15, kõik teised ajad kokkuleppel ka võimalikud: Helle-Mare Kömmus 529 9429, Kaja Hiis-Rinne 510 9255, Kalli Sein 503 2246. Info: www.facebook.com/neljanurga.

TS Laevad lisab pühadeks kuus väljumist

TS Laevad lisab 22. detsembril praamigraafikusse neli väljumist: Rohukülalt kell 17.30 ja 20.30 ning Heltermaalt kell 19 ja 22.

3. jaanuaril lisab TS Laevad kaks väljumist: 8.30 Rohukülalt ja 10 Heltermaalt.

Planeeri oma reis Hiiumaale aegsasti! Pileteid saab osta ja laevareisiks asjalikke näpunäiteid leiab veebilehelt www.praamid.ee.

Infot jagab ka iga päev kell 8–20 töötav infoliin, tel 618 1310.

Parvlaev Piret. Foto: TS Laevad

TÖÖPAKKUMISED

Projektijuht

Sihtasutus Hiiumaa Arenduskeskus otsib oma töökasse kollektiivi võimekat ja särasilmset projektijuhti, kelle põhiülesanne on ettevõtluse ja ettevõtluskeskkonna arengut toetavate projektide ning ürituste algatamine ja eluviimine Hiiumaal ja Saaremaal.

Ootame sind kandideerima kui sa:

- omad kõrgharidust (võib olla omandamisel);
- omad kogemust ürituste korraldamisel ja läbiviimisel;
- oled osalenud projektide koostamisel ja läbiviimisel;
- oled suurepärase suhtleja ja algataja;
- oled korrektne, kohusetundlik ja abivalmis;
- valdad vabalt eesti ja inglise keelt, sh sul on esinemisjulgust ja -oskust.

Kasuks tuleb:

- ettevõtluse ja vabaühenduste tegevuses osalemise kogemus;
- projektitaotluste, dokumentide ja aruanne koostamise oskus;
- konsulteerimiskogemus.

Pakume:

- põnevat ja vaheldusrikast tööd;
- sõbralikku ja toetavat kollektiivi;
- paindlikku tööaega ja kodukontoris töötamise võimalust;
- puhkust 35 päeva aastas;
- koolitusi ja enesearendamise võimalusi.

Saada CV, palgasoov ja motivatsioonikiri või küsimused hiljemalt 14. detsembriks aadressile liis.remmelg@hiiumaa.ee.

Tööle asumine esimesel võimalusel. Lisainfo: Liis Remmelg, tel 505 5709.

Hiiumaa otsib turismijuhti

Hiiumaa otsib turismijuhti, kelle ülesanne on Hiiumaa turismikoostöö käimalükkamine ja koordineerimine.

Tööülesanded:

- Oled ühendav lüli eri poolte vahel (ettevõtjad, riik, KOV).
- Oled Hiiumaa turisminduse kõneisik nii Eesti meedias kui ka sihtriikides.
- Koostöös eri pooltega planeerid ja viid ellu arendustegevust ning projekte, vastutades eelarve koostamise ja järgimise eest.
- Taotled lisarahastusi.
- Esindad Hiiumaad messidel ja mitmesugustel üritustel.

Ootused:

- Elad või oled valmis elama kaunil Hiiumaal.
- Oled loomult liider, algataja ja kaasaja.
- Sinu läbirääkimis- ja argumenteerimiskused on maailmatasemel.
- Oskad ja naudid suhtlemist.
- Oled süsteemne ja täpne.
- Valdad hästi inglise keelt ja oled kõrgharitud.
- Sul on pikaajaline kogemus turismivaldkonnas ja juhtimises ning ka turundus ei ole sulle võõras.
- Hiiumaal on kindel koht Sinu südames ning oled kursis Hiiumaa turismivaldkonnas toimuvaga.

Kandideerimiseks saada oma CV ja lühike motivatsioonikiri aadressile triin@personaalidisain.ee. Lisainfo tel 526 1984.

Koroonaviiruse olukorrast Hiiumaal

PIRET SEDRIK

Hiiumaa valla kriisikomisjoni aseesimees

24. novembri seisuga oli Hiiumaal terviseameti jälgimisel 19 koroonapositiivset ja üle 60 lähikontaktse. Eelmise nädala seisuga Hiiumaal terviseameti mõistes kollet enam ei olnud, olid üksikjuhtumid.

Kokku on oktoobri lõpus alanud koroonaviiruse puhangust alates Hiiumaal olnud 47 nakatunut. Terviseameti kodulehel esitatud andmetes nakatunute arvu kohta lähtutakse haigestunu rahvastikuregistrijärgsest elukohast. See tähendab, et nakatunute arv sisaldab ka neid, kes Hiiumaaga vaid sisikirjutuse põhjal seotud, ega sisalda neid, kelle elukoht rahvastikuregistri järgi on mujal, aga elavad siin.

Hiiumaa juhtumeid iseloomustab kiire levik ja vähesed sümptomid, nakatumised pereringis või töökohtades. Mitme juhtumi puhul on otsene kontakt nakatunuga jäänud selgusetuks.

Hiiumaa haigla töö on viiruse leviku tõkestamiseks ümber korraldatud:

- protseduure ja uuringuid jätkatakse;
- kõik ambulatoorsele visiidile, uuringutele ja analüüsidele tulevad patsiendid on kohustatud haiglas kandma maski ning desinfitseerima käsi;
- koroonapositiivsete protseduurid on eraldi kokkulepete alusel;
- haiglaravil patsiente külastada ei tohi;
- sünnitus on tugiisikuteta.

Koroonaproove saab anda endiselt Hiiumaa haigla juures parklas *drive-in*-meetodil tööpäeviti, saatekirja annab perearst, analüüsi rahastab haigekassa. Tasuline analüüs on võimalik kokku leppida Hiiumaa haigla registratuuris, tel 462 2795.

Ülemöödunud nädalal võeti Hiiumaal 235 proovi, neist 179 *drive-in*'is, 35 kordusanalüüsil ja kolm tasulisena. 18 proovi

võeti patsientidelt, kes hospitaliseeriti Hiiumaa haiglas või lähevad ravile Põhja-Eesti regionaalhaiglasse.

Kärdla perearstikeskuses on kuni aasta lõpuni vastuvõtt ainult registreerimisega, aega saab broneerida telefonil 462 2770.

Muudatused haridusasutustes

- Emmaste kool jätkab 17. novembri taas kontaktõpet;
- Kärdla põhikoolis on 6.–9. klassid läinud järk-järgult tagasi kontaktõppele;
- Hiiumaa gümnaasiumis jätkab tavapärase koolikorraldus;
- Käina lasteaias on 23. novembrist taas avatud kõik rühmad.

Kontaktivabadeks ostudeks on Hiiumaal mitu võimalust

- Coopi kontaktivabad ostud – tellitud kaup saadakse kätte poe väljastuskohast;
- eCoopi kojuvedu esmas-

päeval, kolmapäeval ja reedel;

- eSelveri kaup tuuakse Hiiumaale kolmapäeviti ja reedeti;
- Lõpe külapood, tellimine telefonil 469 4421.

Selveri poebussi minnes on mõistlik koostada ostunimekiri, siseneda üksikhaaval ja vaid ostude eest tasumiseks. Tasuda saab kontaktivabalt kaardiga.

Analüüsist

Analüüsi vastused saabuvad 48 tunni jooksul. Kõige kiiremini leiab selle digiloost. Kui analüüsi vastus on positiivne, aga teiega ei ole veel terviseametist ühendust võetud, palun käituge vastutustundlikult ja jääge kohe isolatsiooni.

Ametlikku statistikasse jõuavad arvud tihti ajalise nihkega, kuna lähtutakse varahommikusest seisust, mil osa eelmise päeva analüüside tulemusi on veel laekumata.

Hoolime endist ja teistest – kontakte vältides ja maske kandes saame nakatumise hoida mõistlikes piirides.

TULEKUL HIIUMAAL

- **P, 29. novembril**
Kl 17.30–18 esimese advendi tähistamine Kärdla keskvaljakul.
Kl 18–18.30 esimese advendi tähistamine Käinas.
Kl 18 esimese advendi tähistamine Emmaste juurtekuuse juures: jõuluvana postkontor, raudseratsu sõit ja palju muud.
Kl 19 Pühalepa vaba aja keskuse hoovil. Hiiumaa erilised päikesed kutsuvad: päkapikuküla avamine.
- **E, 30. novembril**
Kl 19–19.45 ETA Kompanii: tant-sulavastus „A Good Run“ Kärdla kultuurikeskuses.
- **T, 1. detsembril**
Kl 17 Valdek Alberi raamatuillustatsioonide näituse avamine.
- **N, 3. detsembril**
Kl 18–19 „Valgest valgese“, esineb Jaan Pehk. Palume üritusel osalemiseks kindlasti registreeruda telefonil 534 2208 või paladelhk@gmail.com.
- **R, 4. detsembril**
Kl 18–19 sarja „Õhtumuusika muuseumis“ viimane kontsert Hiiumaa muuseumi Pikas majas.
- **4. ja 5. detsembril** jõululaat Kärdla kultuurikeskuses:
4. dets kl 9–18,
5. dets kl 9–14.
- **11.–13. detsembril kl 12–18** Hiiumaa jõuluturg Kärdla keskvaljakul.
- **15.–18 detsembril kl 10–15.30** jõulumaa „Jõuluvana imedemaal“ Palade loodushariduskeskuses kooli- ja lasteaiagruppidele.
- **18.–23. detsembril kl 12–18** Hiiumaa jõuluturg Kärdla keskvaljakul.
- **L, 19. detsembril kl 12–19.30** jõulumaa perepäev „Jõuluks koju“ Palade loodushariduskeskuses.
- **P, 27. detsembril kl 15–16.15** pühade-vahe-kontsert Orjaku külamajas: Gerli Padar ja Tõnis Leemets.

Kaitseväe õppus Lõimastus

Kaitseväe 1. jalaväebrigaadi liitlaste lahingugrupp korraldab 4.–5. detsembril ajavahemikus kell 8–22 Lõimastu kaitserajatistel punkri vahetus läheduses pooljaoülemade kursuse lõppharjutuse.

Lahingumüra teevad kaitseväljendajad müratantsi- ja imitatsiooni vahenditega: paukmoona, õppegranaatide ja suitsugranaatidega.

Lisaks kasutatakse väikesel lõhkeainega laenguid, et imiteerida miinipildujatuld. Nende laengute ohuala on ku-

ni 10 m, mis tagatakse vaatluste teel. Laengute alla pannakse liivakotid, et mitte kahjustada maapinda.

Korraga tegutseb harjutusel kuni 100 inimest. Üksused liiguvad veokite ja maasturitega, tõenäoliselt on kaasatud ka kopterid. Harjutuste ajal tagab kaitseväge kohalike elanike turvalisuse ning ei takista liiklust avalikel teedel.

Harjutuse kontaktisik on kapral Sten Marten Nõlvak, stenmarten.nolvak@mil.ee, tel 5307 4848.

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne

Toimetajad: Liina Siniveer, tel 5386 7606,

Kärolyn Kivistik ja Anu Tammearu

Kujundus ja küljendus Katri Henga

Trükikoda Kroonpress

Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel. Info ja

teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva

kuu 15. kuupäevaks: info@hiiumaa.ee

HIIMUMAA TÄNAB

AASTA TEGIJA 2019 – LAUREAAT

Dagöplast kasvatab biolaguneva toodangu mahtu

AS Dagöplast on polüetüleenist ja biomaterjalist kiletoodete tootja, mis tegutseb Käinas. 1998. aastal rajatud ettevõtte on nüüdseks üks suurimaid kiletootjaid Baltikumis ja Skandinaavias.

Peamine toodang on biolagunevad kilekotid ja hügieenitoodete kiled ning põllumajanduses kasutatavad biolagunevad multšikiled. Möödunud aastal jätkus biomaterjalist toodangu kasv.

Polüetüleenist toodetakse mitmesuguseid kilekotte, kilepõllesid, hoiatuslinte, kaablikaitselinte, puidukatte kilet ja plasttorusid. Samuti töödeldakse plastijäätmeid.

Ettevõtte tootmine sõltub hooajast. Osa toodetest kasutavad kliendid peamiselt aasta soojemal ajal, näiteks põllumajanduskilet, kaablikaitselinti ja prügikotte.

Ettevõttel on ISO 14001, 9001 ja 22000 ser-

tifikaat ning jäätmeluba 5000 tonni plastpakendi ümbertöötamiseks. Kuna ettevõtte üks tegevusi on jäätmete ümbertöötamine, on ettevõtte tegevusel olulised keskkonda säästvad mõjud. 2019. aastal panustati palju seadmete hooldusesse ja remonti ning töötajate koolitamisele.

Ettevõtte 2019. aasta müügitulu oli 14 924 000 eurot ja kasum 522 000 eurot.

Elmisel majandusaastal investeeriti põhivarasse 558 000 eurot. Majandusaasta keskmine töölepingu alusel töötavate töötajate arv oli 84 töötajat, tööjõukulud kokku 1 802 000 eurot.

DAGÖPLAST

AASTA TEGIJA KOLM KANDIDAATI

- KVA Ehitus OÜ
- Korrashoid OÜ
- AS Dagöplast

PARIM KODANIKUÜHENDUS 2020 – LAUREAAT

Hiiumaa Käsitööseltsi Meistrite maja loob motivatsiooni

Hiiumaa Käsitööselts on üle 20 aasta vana ja liikmete arv kasvab. Seltsil on 119 liiget üle Hiiumaa. Liikmed on igas eas inimesed, kes tegelevad käsitööga.

Ühing korraldab juba traditsiooniks saanud suvist ja talvist käsitöölaata. Lisandunud on moeshow „Hiiu moodi“, mis tänavu toimus 9. korda, ja Kila-Kola laata, mida korraldatakse 6. aastat. Alates 2014. aastast peetakse suviti Kärklase Meistrite majas poodi, mis on leidnud sooja vastuvõtu nii kohalikelt kui ka saare külastajalt. Meistrite maja sai selts pikaajalisele

rendile vallalt, sellega kaasneb renoveerimise kohustus. Nüüdseks on projektide abiga tehtud üksjagu remonti: enamik välistöödest, vahetatud katus ja tehtud siseviimistlusuuringud. Leaderi rahastuse sai selts veel elektri-, vee- ja kanalisatsiooni-, aspiratsiooni-, ventilatsiooni- ja maaküttetöökohadeks, peale viimase on kõik tehtud. Järgmise aasta alguseks loodetakse ka maaküte majja sisse saada. Lammu-

tustöid tehti ja vanad viimistluskihid eemaldati talgute korras seltsi liikmetega.

Pood-käsitöömaja annab ühingu liikmetele motivatsiooni valmistada rohkem käsitöid, kuna on koht selle müümiseks. Käsitöölised on võimalik poes saada kokku oma klientidega, teha proove ja õpetada huvilistele mitmesuguseid käsitöövõtteid. Toodete konkursid ja moeshow motiveerivad looma igal aastal uusi tooteid.

PARIMA KODANIKUÜHENDUSE TIITLI SEITSE KANDIDAATI

- **Ühendus Kodukant Hiiumaa** – 18 aasta pikkuse vabatahtliku töö eest külaelu väärtuste hoidmisel ja edendamisel.
- **Hiiumaa Motoharidus MTÜ** – Nurste krossiraja korda tegemise ja aktiivse kasutamise ning noortele krossitreeneride korraldamise eest.
- **Külaselts MUHV MTÜ** – aktiivse tegevuse eest piirkonnas, seltsimaja renoveerimise eest, majas saab selts teeneda ka omatulu.
- **Pühalepa Naistekoda MTÜ** – on oma ettevõtlikkusega eeskujuks paljudele kohalikele külaseltsidele ning kogukonna liikmetele, korraldades laatasid, teemaõhtuid, kultuuriüritusi, arendades ning rikastades kogukonna seltsielu.
- **Rõõmu Allikas MTÜ** – Hiiumaa lastevanemate kooli loomine ja elluviimine (jätkuv tegevus) on kasulik ning vajalik paljudele Hiiumaa peredele.
- **Hiiumaa Tenniseklubi MTÜ** – Hiiumaa Tenniseklubi asutati juba 1988. aastal ning on sellest ajast järjepidevalt tennisesporti arendanud ja eest vedanud.
- **Hiiumaa Käsitööselts MTÜ**

Aitäh tegijatele!

26. novembril tähistatakse Eestis kodanikupäeva. Kodanikupäeval tõstame esile tegusate ja ettevõtlike inimeste panust ühiskonna arengusse. Sestap on igati kohane, et ühendasime Hiiumaal sel aastal kaks sündmust: vabariiklaste ja ettevõtjate tunnustamise.

HERGO TASUJA, Hiiumaa vallavanem

Usun, et mõlema valdkonna puhul sobib klassikuid ümber sõnastades öelda: pole tähtis, kas sa voolid võinuge või juhid rahvusvahelise haardega ettevõtet – loeb see, kui tõsiselt sa oma tööd võtad.

Ei maksa ootama jääda, mida riik või teised sinu heaks saavad teha. Küsi iseendalt, mida sina saad oma kogukonna heaks ära teha.

Täna tunnustame inimesi, ettevõtteid ja ühendusi, kelle puhul ei ole kahtlust, et nad oma tööd ja tegemisi tõsiselt võtavad. Kelle panus kogukonna hüvanguks on olnud silmaga nähtav.

On meeldiv, et otsuseid ei olnud lihtne langetada. Aitäh teile, kes te märkate ning kandidaate välja pakute. Ka see on üks tunnus, mis iseloomustab eeskujulikkust kodanikkuna.

Tunnustame ettevõtlikke inimesi

Hiiumaa Ettevõtjate Liit on saarel tegutsevate ettevõtjate ühiseid huvisid ja muresid koondanud juba aastast 1998. Liidu liikmete hulka kuulub nii suuri tööandjaid, Mandri-Eesti ettevõtete filiaale kui ka mikroettevõtteid, mis annavad tööd vaid ühele isikule või perele.

ARNO KUUSK, Hiiumaa Ettevõtjate Liidu juhatuse esimees

Kõik saarel tegutsevad ettevõtted, olenemata käibest, ekspordist või töötajate arvust, loovad lisandväärtust, pakuvad tööd ning toovad nii riigile kui ka kohalikele omavalitsustele maksutulu.

Ettevõtjate tegevusest ja edukusest sõltub otseselt see, kui hästi läheb meie riigil tervi-

kuna ja regionaalselt. Väga oluline on tunnustada kõiki ettevõtlikke inimesi, kes on mõne tegutseva ettevõtte eestvedajad või on alles oma ettevõtte loomise esimeste sammude juures, sest nemad on meie kogukondade tugisambad. Nemad on need, kes aitavad hoida elu maapiirkondades, kus igal töökohal ja maksumaksjal on kulla hind.

AASTA ALUSTAJA 2019 – LAUREAAT

SigneSildid kaunistab puittooteid

SigneSildid OÜ toodab puidust tarbe- ja dekoratiivseid puittooteid. Samuti graveerib Signe Juhe puidule, klaasile, nahale, pleksiklaasile. Graveerimise jaoks teeb ta joonised programmiga Rhino6. Tema valmistatud kannud kaunistasid Hiiumaa kodukohvikuid, serveerimisalused olid auhindadeks Lestafestil. Lisaks on ta välja töötanud suveniirid, mida saavad meie saare külalised osta.

AASTA ALUSTAJA TIITLI KUUS KANDIDAATI

- Kiigik OÜ
- By Dagö OÜ
- HiiuMari OÜ
- Lossi Catering OÜ
- Turu Talu OÜ
- SigneSildid OÜ

SIGNESILDID

UUENDUSLIK ALGATUS / VÕIMAS TEGU 2020 – LAUREAAT

Hiiumaa toodete e-poe avamine ning Hiiumaa Saatkond Telliskivis

Hiiumaa väikeettevõtjatele on väga tähtis, et neil on võimalus oma tooteid müüa ilma, et piiriks on meri või korona tõttu seatud piirangud. Igal väikesel ettevõtjal ei ole võimalik luua oma veebipood või minna üksinda välja ennast promoma. MTÜ Hiiumaine Toit tegi kaks tegu ühe aastaga: avas Hiiu-

maa toodete e-poe ja ka ajutise poe Hiiumaa Saatkond Telliskivis.

Ühiselt turundamine Hiiumaa kaubamärgi all, olgu see siis veebipoes või saatkonnas, on väga oluline. Tulemus on võimas – Hiiumaa toodete hea maine levib. See loob hea meie väiketootjatele võimaluse tegutseda jätkusuutlikult.

UUENDUSLIKU ALGATUSE / VÕIMSA TEO KÜMMET KANDIDAATI

- **Aasta isa valimiste korraldamine** – Naiskodukaitse Lääne ringkonna Hiiumaa jaoskond.
- **Hiiukeelsed tervitused parvlaeval sõitjatele** – idee autor Aivar Viidik.
- **Erihoolekandeteenuse pakkumine uuel kujul, valmis erihooldekodu Kärldas** – Hiiumaa sotsiaalkeskus.
- **Allkirjade kogumine spordikeskuse II etapi toetuseks** – Hiiumaa Tenniseklubi.
- **Suurinvesteering Hiiumaa laste ja noorte purjetamise: kaheksa Optimisti paati, treeneri kaater ja haagis** – Jahtklubi Dago.
- **14. korda toimunud Sõru regatile uue hingamise sisepuhumine** – Sõru merekool ja Katrin Visnapuu.
- **Keramaja leiutaja Tõnis Kasemägi sai valmis uue, väikese päikesemaja prototüübi TRIAN-S**. Lisaks pakuvad nad Soonlepa karjamõisas hiidlastele mitmekülgset ja kõrgekvaliteedilist kultuuriprogrammi – Soonlepa Arenduskeskus.
- **Kärldla kiriku kordategemise eest** – Enn Kunila.
- **Kärldla meteoriidikraatri mudelväljak** – umbes 455 miljonit aastat tagasi tekkis ligi neljakilomeetrise läbimõõduga meteoriidikraater madalas merevees teisel pool ekvaatorit. Pärast paljusid geoloogilisi protsesse nagu setete teke, maakoore liikumine ja mitmed jääajad, on kraater tänapäeval looduses raskesti märgatav. Selleks, et erilist loodusmälestisest paremat ülevaadet saada, on Karin Poola ja Tiit Leito eestvedamisel Paluküla bussipeatusest vaid poole kilomeetri kaugusele rajatud kraatri mudelväljak, mis annab ruumiliselt tajutava pildi Kärldla kraatri suurusest ja proportsioonidest.
- **Hiiumaa toodete e-poe avamine ja Hiiumaa Saatkond Telliskivis** – MTÜ Hiiumaine Toit.

HIIUMAA SAATKOND

HIIUMAA TENNISEKLUBI

KOOSMEELEKANDJA 2020 – LAUREAAT

Hiiumaa Tenniseklubi

Hiiumaa Tenniseklubi on tegutsenud juba üle 30 aasta ja kogu selle aja järjepidevalt tennisesporti arendanud ja eest vedanud. 2020. aasta kevadel suutis tenniseklubi kodanikualgatuse korras koguda sadu allkirju Hiiumaa spordikeskuse II etapi toetuseks. II etapi rahastuse ja ehituse otsus võeti Hiiumaa valla volikogus vastu ja juba tuleval aastal saavad Hiiumaa tennisesõbrad

harjutada seda väga populaarset mängu ka hallis. Kevadel valmis tenniseväljakute äärde kahekorruseline tribüüniga varjualune. Nad on ise aktiivsed tenniseharrastajad ning mitmed nendest käivad võistlemas Eesti tasemel. Lisaks hoolitsevad nad tennisehuviliste järelkasvu eest, soodustades lastelaagrite korraldamist. Nende tegemisi on hea jälgida sotsiaalmeedia vahendusel Facebookist, mida nad aktiivselt kasutavad.

KOOSMEELEKANDJA TIITLI KUUS KANDIDAATI

- **Pühalepa Naistekoda** – iga-aastase Kuri sügislaada korraldamine ja kogukonnakeskuse Kuri seltsimaja renoveerimine ja avatud hoidmine.
- **OÜ Faasion** – koos vallaga värvikampaania iga-aastane korraldamine ja noortele sponsorluse pakkumine.
- **MTÜ Rõõmuring** – Kolumise Kogusaamise korraldamine.
- **Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Kärldla Johannese Kogudus** – Kärldla kiriku restaureerimine. Kärldla kiriku restaureerimistööd alustati 2018. aasta aprillis. 24. juunil 2020 taaspühitseti Kärldla kirik. Kahe aasta jooksul riigi, eraannetajate ja omavalitsuse toel tehtud, veidi üle miljoni euro maksmaläinud tööd päästsid kiriku lagunemisest ja nüüd saab hoonet kasutada aasta läbi nii jumalakoja kui ka kontserdipaigana.
- **MTÜ Hiiumaine Toit** – hiiumaise kauba e-poe loomine, valdkondlike sündmuste, infopäevade ja koostiste korraldamine ning Telliskivi loomelinnakus ja Tallinna Raekoja platsi jõuluturul osalemine.
- **Hiiumaa Tenniseklubi**

HOOLIV KODANIK 2020 – LAUREAAT

Ingrid Purge on suure südamega inimene

Ingrid aitab nõrgemaid ja abivajajaid mitmel rindel. Lisaks siinse Toidupanga rakukese eestvedamisele juhib ta vabatahtlike seltsiliste tegevust, on aktiivne Putkaste külaseltsi eestvedaja.

Ta pani aluse ka Hiiumaa öölaulupidude traditsioonile ning hoolitseb Putkas-

te rahva turvalisema ja ilusama elukeskkonna eest. Ingrid märkab kaaskodanike pisemaidki muresid ja aitab leida neile lahendusi, sealjuures ta on alati positiivne ja rõõmsameelne.

Ta on väga hooliv ja abivalmis inimene, kes jõuab ja jaksab oma tegemiste kõrvalt märgata ja aidata, ta on alati olemas.

HOOLIVA KODANIKU TIITLI KOLM KANDIDAATI

- **Heli Üksik** – Heli on väga aktiivne ja tegus inimene. Ta on aus, lahke ja sõbralik, aitab alati hea meelega ja teeb rohkem, kui temalt oodatakse. Ta on ka aktiivne külaseltsi MUHV eestvedaja ja samuti panustab ta Hiiumaa Kodukandi juhatuse töösse.
- **Ludmilla Träder** – Ludmilla on aktiivne Kõrgessaare raamatukogu huviklubi liige, kelle ideedest sünnivad vahvad ettevõtmised ning kes ise läheb väga vahvalt teiste ideedega kaasa. Ludmilla on väga tähelepanelik, ta märkab häid tegusid ja tunnustab neid avalikult või esitab neid tunnustamiseks. Küll toob ta kokku Kõrgessaare tööveteranid, küll osaleb heategevusetevõtmistes. Kõik mis teeb, teeb heast südamest.
- **Ingrid Purge**

Kogukonna- tunne tuleb omavalitsuse ja kodaniku- ühenduste koostööst

ESTER TAMMIS,
Ühendus Kodukant Hiiumaa
juhatuse esimees

Kodanikupäeva tähistatakse 26. novembril, kuna sel päeval 1918. aastal võttis Maanõukogu vastu määruse Eesti kodakondsuse kohta. Sellega loodi ametlikus tähenduses Eesti kodaniku mõiste. Kodanikupäev on pühendatud kõigile Eesti kodanikele ja kodanikuühendustele. Sel päeval juhime tähelepanu kodanikutundele ning kodaniku õigustele ja kohustustele. Kodanikupäeva eesmärk on teadvustada ja väärtustada kodanikuks olemist, suurendada kodanikuuhkust ja tunnustada kodanikualgatusi.

Hiiumaal tunnustati vabatahtlikke ja peeti tänuüritus Kodukandi katusorganisatsiooni eestvedamisel esimest korda 2012. aastal. Viimased aastad on Hiiumaa Kodukant ja arenduskeskus korraldanud kodanikupäeva koos. Ikka pidulikult, kus vallavalitsus ja Kodukant tänavad kodanikuühendusi ja häid kodanikke nende panuse eest Hiiumaa elu arengusse. Järjest enam räägitakse kodanikuühiskonnast. Mida see õieti tähendab?

Riigi ülesanne on kindlustada meile turvaline riik, kuid samal ajal on ka iga kodanikul kohustused oma riigi ees. Omavalitsused või riik ei suuda kõigi probleemidega meie ühiskonnas toime tulla, seetõttu asutavad ettevõtlikud inimesed oma vabaühenduse, alustavad vabatahtlikuna või liituvad mõne tegutseva ühendusega. Lihtsamalt öeldes: iga inimesel on õigus ja kohustus olla aktiivne kodanik ning rääkida kaasa riigi arengus. Ja seda Eesti põhiseaduse mõistes.

On väga oluline, et kodanikud tunneksid, et neist sõltub midagi, vaid siis julgetakse ning soovetakse olla aktiivsed ühiskonna liikmed. Riiki ilma kodaniketa ei eksisteeri ja vastupidi.

Meil on õigus moodustada kodanikuühendusi, seltse, seltsinguid ja mittetulundusühinguid. Peab ütlema, et selles on meie inimesed aktiivsed. Hiiumaal on registreeritud 296 kodanikuühendust.

Ühenduste eestvedajad on loomult hakka- ja ettevõtlikud kodanikud, kes näevad oma kodukohas või tegevusvaldkonnas probleeme, mis vajavad lahendamist.

Nad mõistavad, et organisatsioonil on rohkem jõudu ja võimalusi kui üksikisikul. Nad on avatud teiste inimeste mõtetele, valmis suhtlema kohaliku omavalitsusega ja samas aitama kaasa oma valla arengule. Nad on head partnerid omavalitsusele, rahastajale ja riigile.

Need on inimesed meie seast, kes suudavad uskumatult palju kanda ja kellel on väga palju anda.

Ükski kodanikualgatus ei ole tühine. Kodanik, kes märkab üksikut eakat naabrit ja tõtab talle appi või reageerib päästeväljakutsele, on oluline. Samamoodi see, kes külakoosoleku kokku kutsub, et arutada kogukonna probleeme ja leida lahendusi. Ja see, kes valutab süda meie muistsete aarete pärast, olgu see vana vesiveski või kirik või muu kultuuriväärtus. Või ajab pärast päevatööd seltsi asju.

Inimesi kokku toovad vabad võrgustikud on olulised ja samavõrra on tähtsad institutsionaalsed katusorganisatsioonid. Kõigi nende inimeste ja organisatsioonide mõju ühiskonnas on vaja suurendada ja sellega peaks Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni elluvijad nii valitsuses kui ka vabaühendustes tegelema.

Iga kodanik saab olla oma riigi ja ühiskonna aktiivne ja täieõiguslik liige, kelle üle riik uhkust tunneb.

Sügav kummardus teile, head kodanikuühiskonna toetajad!

Head kodanikuulguist ja aktiivsust kõigile!

LIIS REMMELG

PÄRANDIKANDJA 2020 – LAUREAAT

Margus Tabor tutvustab Hiiu eluvilosoohviat

Pärandikandja 2020 laureaat on mees, kes on üle Eesti tutvustanud hiiu keelt ja eluvilosoohviat oma lapsepõlvemugude kaudu ning talle omase huumoriga. Ta on sageli hiidlaste eestkõneleja üleriigilises meediapildis. Pärandikandja 2020 on Margus Tabor.

PÄRANDIKANDJA TIITLI VIIS KANDIDAATI

- **Jaan Pomerants ja Kaido Teller** – Jausa vesi- ja auruveski renoveerimise eest.
- **Hiiumaa Teabekapital MTÜ** – „Hiiumaa kirjanduse lugu. Esseid ja uurimusi“ kahe osa väljaandmise ja regulaarsete hiiukeelsete uudiste jagamise eest Eesti Rahvusringhäälingus.
- **MTÜ Hiiu Öko** – tunnustust väärivad mitmed Hiiu Öko ettevõtmised, kuid eelkõige see, et ühingu kaasabil on ilmunud viimastel aastatel järgemööda hiiu keelt ja meelt tutvustavad raamatud. Eriti tore, et ka lastele saab nüüd tutvustada hiiu keelt sel suvel ilmunud raamatuga „Hiiu laste raamand“ (autorid Liili Käär ja Merike Heinsoo, illustraator Roberta Laas). MTÜ Hiiu Öko on algatanud „Hiiu keele ja meele maailmavallutusprojekti“, mille raames on ilmunud juba neli raamatut.
- **Haridusselts EDU** – sihikindla tegevuse eest ajaloolise muinsuskaitseobjekti, Puski kiriku säilitamisel. HS EDU muutis oma põhikirja viis aastat tagasi ning seadis prioriteediks Puski kiriku kui kogukonna pärandi. Otsustati, et Luidja seltsimaja müügist saadavast rahast 80% kantakse Puski kiriku renoveerimise fondi. 40 000 eurot kanti Puski kiriku eriarvele. Seltsil on koostööleping Hiiumaa valla ja Kuriste kogudusega. Suurem koostööprojekt on kiriku avariolukorras katuse taastamine, mida on juba osaliselt tehtud. Valmis on katuse ehitusprojekt. Selts on korraldanud Puski päevi ja heakorralgusi. Projektide toel on korda tehtud kiriku piirdeaed ja teabetahvel. Seltsi initsiatiivil on paigaldatud kiriku suunaviit, ehitatud parkla ja harvendatud metsa, et kirik teedele paistaks. Seltsi eestvedamisel on Puski kirik taastamisel ja Hiiumaa kogukond ühe väärtusliku objekti võrra rikkam.
- **Margus Tabor**

HIIUMAA MAINEKUJUNDAJA 2019 – LAUREAAT

Märt Treier: „Hiiumaal on kõik hästi“

Tele- ja raadioajakirjanik ning koolitaja Märt Treier on Eesti rahvale tuttav kui ajakirjanik ajaleheveergudelt, raadiost ja telekanalitelt. Märt on Hiiumaa saadik.

Ta peab Hiiumaad alati hea sõnaga mees ja tutvustab seda meelsasti oma saadetes Vikerraadios ja mujal.

Märdi armastus Hiiumaa vastu sai alguse varases lapsepõlves. Hiiumaale mõeldes meenub Märdile esmalt üks kindel hektar mitte kaugel Kuriste kirikust. See püsib südames. Ta on öelnud, et kaardile vaadates tundub, et Hiiumaa on nagu tilluke hektar, mis tõmbab seletamatu jõuga.

Tal on hiidlaste üks palve: „Ärge kiirustage maailma sabas jooksmise ja moodsamaks muutmise, kõik on tegelikult hästi.“

PIRET ALMISTE

HIIUMAA SÕBER 2019 – LAUREAAT

AS Dagöplast kui kogukonna toetaja

Dagöplast on biolaguneva ja polüetüleenist kile tootja. Nad pühendunud keskkonnasäästlikele tootmismetoditele ja toodetele, mistõttu pannakse suurt rõhku komposteeritavatele, biolagunevatele ja taaskasutatud materjalidele.

Alates 1998. aastast on Dagöplast Euroopas oluline kiletootja, kellel on innovatsiooni ja hea kvaliteedi maine. Nende ulatuslik tootevalik hõlmab prügikotte, sangakotte, rehvikotte, mitmesuguseid kilesid ja kilesukkasid, kaablikaitseline, hoiatuslinte, kilepõllesid, biolagunevaid ja komposteeritavaid kilesid ja kilekotte, polüetüleenist torusid jne.

Koostöös oma klientidega valmistab ettevõtte eksklusiivseid ja kohandatud tooteid paljudele tööstusharudele.

Dagöplastil on erialased teadmised ja seadmed polüetüleenist plastijäätmete ümbertöötamiseks.

Ettevõtte tootmisüksuse asukoht on Euroopa turu jaoks logistiliselt soodne, paiknedes ühel maailmilisel saarel Eesti rannikul. Tänu oma ambitsioonikale strateegiale näeb ettevõtte kasvu uutele turgudele kogu maailmas.

Lisaks professionaalsele tootmisele on Dagöplast ka väärikas kogukonna toetaja ning aktiivne osaleja mitmesugustes algatustes.

Dagöplasti idee sai alguse 1997. aastal, kui ettevõtte looja Leif Sören Andersson käis Hiiumaal oma sõbral suvemajas külas. Broneerinud toad ühte Kärda hotelli, oli üllatus suur, kui reede hilisõhtul kohale jõudes nende jaoks tube polnudki. Saatuse tahtel olid nad teel märganud silti „Liilia hotell“ ja nõnda otsustati hoopis Käinas ööbida.

Laupäeva varahommikul imeilusat ilma nähes läks Leif õue saarele iseloomulikkult vaikust nautima, ent vaikuse asemel jäi tal kõrvu hoopis plastitsehhi hää. Ümbruses veidi ringi vaadanud, leidis ta lähedusest inimesed, kes töötasid survevalu masinatega. Tegemist oli B-plasti tootmisega. Leifile meeldis see, mida ta nägi, ja ta mõtles endamisi, et siin võiks ta hakata kilet tootma. Otsinud üles ettevõtte juhi Siimo Sedriku, otsustasid nad koos proovida. Kohalikud ei teadnud küll kile ekstrudeerimisest midagi, aga neil olid teadmised plasti tootmisest, arvas Leif. Nii, täiesti juhuslikult, sündiski Dagöplasti idee. 28. aprillil 1998 loodi aktsiaselts Dagöplast.

HIIUMAA SÕBRA TIITLI KOLM KANDIDAATI

- **Ivar-Martin Voolaid ja Andrus Talvari**
- **AS Dagöplast**
- **TS Laevad**

HIIUMAA MAINEKUJUNDAJA TIITLI SEITSE KANDIDAATI

- **OÜ Roograhu Sadam ja Jari Lindroos**
- **Pharma Systems Eesti**
- **Hiiumaa vallavalitsus**
- **By Dagö OÜ**
- **Hiiumaa Saatkond Telliskivis ja jõuluturg – MTÜ Hiiu-maine Toit**
- **Ivar-Martin Voolaid ja Andrus Talvari**
- **Märt Treier**

ELMET ORASSON

PARIM VABATAHTLIK 2020 – LAUREAAT

Aimar Hansen toob noored sportima

Aimar Hansen on MTÜ Hiiumaa Laskesportklubi eesotsas alates 2010. aastast. Aimaari eestvedamisel ja organiseerimisel toimuvad regulaarselt laskesporti treeningud, korraldatakse Hiiumaal võistlusi ja osaletakse üle-eestilistel võistlustel.

Laskesport nõuab erivarustust ja Aimar on suutnud tänu headele toetajatele noortele treeninguteks ja võistlusteks nõutava varustuse hankida.

Eriti tuleb ära märkida Aimari tegevus noortega. Ta on pidevalt õpetanud noortele laskesporti, organiseerinud neile treeningtunde ja võimalust mööda käinud noortega mandril võistlustel. Klubi noored on saavutanud üle-eestilistel võistlustel auhinnalisi kohti.

Noored õpivad lasketrennis olulisi väärtusi: vastutustunnet, kohusetunnet, iseseisvust. Samas on tähtis ka sisustada noorte vaba aega ning tuua nad välja arvutite tagant spordiga tegelema. Ja laskesport on vastutustundlik spordiala – tuleb olla tähelepanelik ja vastutustundlik relvaga.

Aimar on inimesena väga heatahtlik ja abivalmis. Tema pikaajaline töö Hiiumaa laskesporti elus hoidmisel ja arendamisel ning töö noortega väärib tunnustust.

PARIMA VABATAHTLIKU TIITLI KUUS KANDIDAATI

- **Vabatahtlikud**, kes tulid appi kevadise koroonakriisi ajal, näiteks valla infotelefonil esitatud küsimustele vastama. Tänu vabatahtlikele abilisetele said ametnikud oma töökoormust hajutada. Vältida oli võimalik üleüldist paanikat ja segadust. Tegelikult väärivad tunnustust kõik avaliku teenistuse töötajad ja ametnikud alates avaliku korra tagajatest ning lõpetades sotsiaaltöötajatega, neid aga estada ei saa.
- **Elmo Viigipuu** – MTÜ Hiiu Kogujate Seltsi asutaja liige 1989. aastast, juhatuse liige praegugi. Jaanuarist 1997 haldab ja toimetab üle-eestilist filateelia uudiste meililisti, millel on liikmeid üle maailma. Listis on üle 400 e-posti aadressi. Kõike seda teeb ta oma põhitöö kõrvalt ja vabatahtlikult.
- **Anne Kaasik** – Anne on juba aastaid olnud aktiivne abipolitseinik. Ta tuleb alati välja, kui on abi tarvis, ja samuti on alati valmis õppima uusi asju. Anne annab väga suure panuse kohaliku Hiiumaa kogukonna turvalisusse.
- **Peep Lillemägi** – Ungrukivi Taskutelestududio nime all on Peep väga tähelepanelikult ja aktiivselt kajastanud ja toonud esile Hiiumaa sündmusi, Hiiumaa märkamisi. Tema algatusel ja aktiivsel osalemisel toimus esimest korda vabariigi aastapäeval hümnikooslaulmine Reigi pastoraadi juures.
- **Ingrid Purge** – eriti just sel kevadel eriolukorras tõusis tema tähtsus. Ta toimetab Toidupangaga ja organiseerib vajajatele toiduabi. Tegeles vabatahtlike seltsilistega. On alati abiks, kuulamas, kaasa mõtlemas, arendamas.
- **Aimar Hansen**

KOGUKONNA TEGIJA 2019 – LAUREAAT

Hiiumaine Toit MTÜ

Mittetulundusühinguga koostöös sai valmis Hiiumaa tooteid müüv ja Hiiumaa väiketootjaid ühendav ühine e-pood pood.hiiumaa.ee.

Sellest e-poest leiab nii kohalikust toorainest toodetud toidukaupu, Hiiumaal valmistatud käsitöö- ja disaineritooteid, meie saarele omaseid suveniire ning palju teisi hiidlaste hoole ja armastusega valmistatud tooteid.

MTÜ Hiiumaine Toit ja SA Hiiumaa Arenduskeskus koostöös loodud Hiiu-

maa e-poe eesmärk on tuua saare talunike ja väiketootjate toodang hiiumaise kauba austajatele üle Eesti koju kätte.

MTÜ Hiiumaine Toit on loodud 2011. aastal, et pakkuda Hiiumaal tegutsevatele toidu- ja väiketootjatele koostöövõimalusi ja tuge transpordi-, logistika-, turunduse- ja müügikulude optimeerimisel. Ühingu eestvedamisel on alates 2019. aastast korraldatud valdkondlikke üritusi, infopäevi ja koolitusi ning osaletud kohalike toodete hüpikpoega Telliskivi loomelinnakus ning Tallinna Raekoja platsi jõulutulul.

KOGUKONNA TEGIJA TIITLI NELI KANDIDAATI

- **Orjaku Külaselts MTÜ**
- **Hiiumaa Köök ja Pagar (Hiiumaa Tarbijate Ühistu)**
- **Ratturi Talu OÜ**
- **Hiiumaine Toit MTÜ**

HIIUMAA SAATKOND

AASTA TEGU 2019 – LAUREAAT

Muhu-Orissaare uue merekaabli paigaldamine Hiiumaa ja Saaremaa elektri varustuskindluse parandamiseks

Juba kümnendat aastat tunnustavad Hiiumaa Ettevõtjate Liidu liikmed väarikaid tegusid ja tegijaid aasta teo tiitliga ning tiitliga „Väike ja visa“. Aasta teoga soovitakse tähelepanu juhtida just kõnealusel aastal saare majandust ja arengut oluliselt või omavahenditega muutnud tegudele.

Aasta teo tiitlile nomineerisid Hiiumaa Ettevõtjate Liidu liikmed kuus eripalgelist ettevõtmist.

Erinevate regionaalsete ja ülesaareliste ettevõtmiste hulgas tõuseb selgelt esile

üks mullune tegu, mis tegelikult puudutab kõiki hiidlasi ja Hiiumaa ettevõtteid – 2019. aasta sügisel võttis Elering kasutusse Väikeses väinas Muhu-Orissaare merekaabli, mille rajamise eesmärk oli parandada elektri varustuskindlust Hiiumaal ja Saaremaal.

Kui varem sõltusid Hiiumaa ja Saaremaa vaid Väikeses väina tammil kulgevatest õhuliinidest, siis rajatud uus süsteem dubleeris saarte tarbijate elektritoite merekaabliga ning lõi piisava võimsusreservi ka perspektiivse tarbimise kasvu tarbeks.

HIIUMAA AASTA KÜLA 2020 – LAUREAAT

MTÜ Külaselts MUHV külade piirkond: Muda, Ulja, Harju ja Valgu küla

Külade on koos külaseltsiga MUHV tegutsenud aastast 1998. Piirkonna rahvas on aktiivne ja ettevõtlik. Seltsi korraldatud üritustel on osalenud järjest rohkem inimesi nii oma piirkonnast, mujalt Hiiumaalt kui ka mandrilt ning tagasiside osalejatelt on olnud väga positiivne.

Külade koostegemised: „Teeme ära!“ talgupäev kevadel, ühised jaanituled ja uue aasta vastuvõtmised, piirkonna külade päev (toimunud kolmel korral), külakoosolekud koos omavalistuse esindajatega, külaseltsi koosolekud, vabariigi aastapäeva kõnd veebruaris, koostöös Hiiumaa muuseumiga Valgu külas asu-

va Kroogi talu muuseumi tutvustamine muuseumiõöl ja avatud talude päeval, kunsti- ja käsitööpäevad Valgu seltsimajas, Hiiumaa kohvikutepäeva ühepäevakohvikud Valgu seltsimajas.

Projektide toel on remonditud Valgu seltsimaja ja sisustati seltsimaja köök, tänu millele on seltsimaja kasutamine hüpeliiselt kasvanud.

Kõik piirkonna külade inimesed, majad ja pärandkultuuriobjektid on säilitatud raamatusse „MUHVi piirkonna külade raamat“, mida tutvustati Hiiumaa 17. külade päeval.

Kõike tehtut ei jõua siin üles lugeda. Oma silm on kuningas! Õnneks on lahendus lihtne – minge MUHVile külla!

VÄIKE JA VISA 2019 – LAUREAAT

OÜ Reko AKM on kindel koostööpartner

Tiitli „Väike ja visa“ nominentide hulgas oli mitmeid ettevõtteid, kes saarel tegutsenud juba aastakümneid ning neist on saanud harjumuspäraseid ja kindlad koostööpartnerid.

Enam kui kümne väga eripalgelise nominendi hulgas osutus kindlalt võitjaks OÜ Reko AKM, mis on hiidlasi edukalt teenindanud juba 30 aastat. Arvutite ja tarkvara müügist, hooldusest ja remondist alguse saanud ettevõtte on nüüdseks oma tegevusalasid kasvatanud. Kärkla keskväljaku äärest arvuti- ja bürootarvete esinduskauplusest leiab pühendunud personali ning kvaliteetseid, tuntud ja usaldusväärseid kaubamärke kandvaid tooteid.

KODANIKUÜHISKONNA TOETAJA 2020 – LAUREAAT

PPA Lääne prefektuuri Kärkla jaoskond

Politsei- ja piirivalveametile (PPA) oli väga suur proovikivi tagada koroonaaajal turvalisus nii selle tavapärase mõistes kui ka tavapäratult. Tuli ju Hiiumaa hoida kooskõlas eriolukorra reeglitega ja tagada kord. Žürii hinnangul olid Hiiumaa politseijaoskonna töötajad väga-väga tublid igal ajal, tagades kogukonnas stabiilsuse ning aidates pingelises olukorras säilitada rahu.

Esitati üks kandidaat: PPA Lääne prefektuuri Kärkla jaoskond.

AASTA INVESTEERIIJA 2019 – LAUREAAT

Osaühing Hiiumaa Agro laieneb

Hiiumaa Agro alustas tegevust 2000. aastal. 2008. aastal vahetasid ettevõtte omanikud ja juhatas. 2016. aastal ühines Hiiumaa Agroga OÜ Mardi. 2019. aastal ühines Hiiumaa Agroga OÜ Matto Maad. Ettevõtte kasvatab piimakarja ja tõuveiseid. Läänud aastal suurenes lüpsikari, soetati masinaid ja seadmeid, laiendati lüpsilauta ning alustati tahesõnnikuhoolda ehitust.

AASTA INVESTEERIIJA KOLM KANDIDAATI

- **HMPKOÜ**
- **Hiiu Mets OÜ**
- **Hiiumaa Agro OÜ**